

**"Semmosta yhteen hiileen puhaltamista" - Ensimmäistä
lastaan odottavien vanhempien odotukset ja toiveet van-
hemmuuden vastuista ja kotitöiden jakamisesta**

Pinja Tammikari

Kasvatustieteen pro gradu -tutkielma

Artikkelimuotoinen

Kevätlukukausi 2023

Kasvatustieteiden laitos

Jyväskylän yliopisto

TIIVISTELMÄ

Tammikari, Pinja. 2023. "Semmosta yhteen hiileen puhaltamista" - Ensimmäistä lastaan odottavien vanhempien odotukset ja toiveet vanhemmuuden vastuista ja kotitöiden jakamisesta. Kasvatustieteen pro gradu -tutkielma. Jyväskylän yliopisto. Kasvatustieteiden laitos. 50 sivua.

Tutkimuksen tarkoituksena oli kuvailla ja kartoittaa sitä, millaisia odotuksia ja toiveita esikoistaan odottavilla vanhemmilla on vanhemmuuden työnjaosta eli vastuiden ja kotitöiden jakamisesta. Tämän lisäksi haluttiin selvittää, onko naisten ja miesten toiveissa ja odotuksissa eroja. Pro gradu tutkielma tehtiin osana "Yhteisvanhemmuuteen oppimassa: Vertaileva pitkittäistutkimus yhteisvanhemmuuden rakentumisesta vanhemmuuteen siirtymävaiheessa (CobaGloba)" -tutkimushanketta.

Tutkimus toteutettiin mixed methods -lähestymistapaa hyödyntäen, jolloin hankkeelta saatu valmis tutkimusaineisto koostui sekä määrällisestä että laadullisesta aineistosta. Määrällinen kyselylomakeaineisto sekä laadullinen haastatteluaineisto kerättiin vuonna 2020 etäyhteyksien avulla 30:ltä ensimmäistä lastaan odottavalta suomalaiselta pariskunnalta. Haastattelut toteutettiin puolistrukturoituina teemahaastatteluina. Määrällinen aineisto analysoitiin SPSS 28 -ohjelmistolla. Odotuksia ja toiveita tarkasteltiin kuvailevien tunnuslukujen laskennalla ja miesten ja naisten eroja Mann-Whitneyn U-testillä. Laadullinen aineisto analysoitiin teoriaohjaavaa temaattista analyysiä hyödyntäen.

Sekä laadullisten että määrällisten tulosten mukaan kaikki odottavat vanhemmat odottivat ja toivoivat tasa-arvoista vanhemmuuden vastuiden ja kotitöiden jakoa. Tästä huolimatta osa äideistä oli huolissaan siitä, että vastuu – erityisesti lastenhoidosta – kasaantuu heille. Odottavat äidit ja isät olivat kuitenkin pyrkimässä kohti hyvän äidin ja osallistuvan isän ihanteita.

Asiasanat: yhteisvanhemmuus, vanhemmuuden työnjako, siirtymä vanhemmuuteen, mixed methods, temaattinen analyysi

SISÄLTÖ

TIIVISTELMÄ	2
SISÄLTÖ	3
1 JOHDANTO	5
1.1 Yhteisvanhemmuuden määrittely.....	6
1.2 Vanhemmuuden työnjako ja sukupuolen merkitys	9
1.3 Tutkimuskysymykset.....	14
2 TUTKIMUSMENETELMÄT	15
2.1 Tutkimuskonteksti.....	15
2.1.1 Mixed methods -lähestymistapa.....	15
2.2 Tutkimuksen osallistujat.....	17
2.3 Tutkimusaineiston keruu.....	18
2.4 Määrällisen aineiston analyysi.....	20
2.5 Laadullisen aineiston analyysi.....	21
2.6 Eettiset ratkaisut.....	24
3 TULOKSET	27
3.1 Vanhempien odotukset ja toiveet vanhemmuuden työnjaosta eli vastuiden ja kotitöiden jakamisesta	27
3.1.1 Määrälliset tulokset vanhempien odotuksista ja toiveista	27
3.1.2 Laadulliset tulokset vanhempien odotuksista ja toiveista	28
3.2 Naisten ja miesten erilaiset toiveet ja odotukset vanhemmuuden vastuiden ja kotitöiden jakamisesta	34
3.2.1 Määrälliset tulokset naisten ja miesten odotusten ja toiveiden eroista	34

3.2.2 Laadulliset tulokset naisten ja miesten odotusten ja toiveiden eroista 34

4	POHDINTA.....	37
4.1	Tulosten tarkastelu ja johtopäätökset.....	37
4.1.1	Odotukset ja toiveet tasa-arvoisesta vanhemmuudesta.....	37
4.1.2	Huoli vanhemmuuden vastuun kasautumisesta äideille ja "hyvän äidin" ihanne.....	38
4.1.3	Vanhempainvapaiden jako ja osallistuvan isyyden ihanne.....	39
4.2	Tutkimuksen arviointi ja rajoitukset	40
4.3	Jatkotutkimusehdotukset.....	42
4.4	Käytännön sovellukset.....	43
	LÄHTEET	45

1 JOHDANTO

Vanhemmuuteen siirtymä mullistaa usein vanhempien elämän ja tuo aivan uudenlaisia, sekä haastavia että palkitsevia, elementtejä mukanaan. Lapsen syntymä voi muuttaa esimerkiksi vanhempien työnjakoa ja parisuhdetta. (Yavorsky, 2015, 663.) Erityisesti ensimmäisen lapsen syntymän nähdään muokkaavan perhesuhteita paljon kompleksisemmiksi (Feinberg, 2003, 118). Tässä tutkimuksessa keskitytään tarkastelemaan sitä, millaisia odotuksia ja toiveita ensimmäistä lastaan odottavilla suomalaisilla vanhemmilla on keskinäisestä työn- ja vastuiden jaosta, joka on yksi yhteisvanhemmuuden (coparenting) neljästä ulottuvuudesta. Siirtymä vanhemmuuteen on tärkeä vaihe tarkastella sitä, kuinka uudet lastenhoitovelvollisuudet ja kotityöt tulevat jakautumaan (Newkirk ym., 2017, 320). Tässä siirtymävaiheessa vanhemmat myös rakentavat oman ainutlaatuisen versionsa yhteisvanhemmuudesta (Feinberg & Sakuma, 2011, 178).

Ensimmäistä lastaan odottavien vanhempien työnjakoa koskevien odotusten ja toiveiden tutkiminen on tärkeää esimerkiksi sen kartoittamiseksi, miten nämä muuttuvat vuosien saatossa. Odotuksia ja toiveita voidaan myös verrata myöhemmissä tutkimuksissa käytännön vanhemmuuden työnjakoon lapsen syntymän jälkeen. Lisäksi useat aiheeseen liittyvät tutkimukset tarkastelevat vanhemmuuden työnjakoa Yhdysvaltojen kontekstissa (esim. Yavorsky ym., 2015; Newkirk ym., 2017), joten aiheen tarkastelu Suomen kontekstissa – ja juuri ensimmäistä lastaan odottavien näkökulman esiintuoden – on keskeistä. Suomalaista tutkimusta odottavien vanhempien toiveista liittyen työnjakoon ei nimittäin ole vielä kovinkaan laajalti (ks. kuitenkin Ranta ym., 2022). Tutkimuksen aineisto on myös kerätty vuonna 2020 koronapandemian alkuvaiheen aikana, joten tämä tuo uudenlaisen ulottuvuuden yhteisvanhemmuuden työnjaon tarkasteluun. Pandemian alkuvaihe vaikutti niin työelämään kuin yksilöiden vapaa-ajanviettoon (ks. esim. Elovainio ym., 2020), joten tämän ajanjakson tuottamat tulokset voivat poiketa aiemmista tutkimustuloksista.

Tässä tutkimuksessa siirtymävaiheen ja tutkimuksen kontekstin määrittelyssä hyödynnetään taustalla elämänkulkuteoriaa. Allenin ja Hendersonin (2017,

166) mukaan elämänkulun viitekehystä voidaan käyttää, kun halutaan ymmärtää tapoja, joilla kulttuuri, konteksti, aika ja perhesuhteiden keskinäinen riippuvuus vaikuttavat ihmisten elämään. Tavoitteena voi olla siis yksilön ja perheen kehityksen tarkastelu muuttuvissa ja monimuotoisissa konteksteissa. Tämän tutkimuksen kannalta teorian avainkonsepteina voidaan pitää kehityksen sosiaalista kontekstia – kuten kulttuurisia normeja – ja yhteen linkittyneitä elämiä sekä siirtymiä ja käännekohtia – kuten siirtymää vanhemmuuteen. (Allen & Henderson, 2017, 166; 169–173.) Ruoppilan (2014, 110–111) mukaan perheen elämänkulun kannalta juuri ensimmäisen lapsen odotus käynnistää olennaisen siirtymän parista lapsiperheeksi.

1.1 Yhteisvanhemmuuden määrittely

Yhteisvanhemmuudella tarkoitetaan yleisesti kahden tai useamman aikuisen pyrkimyksiä hoitaa ja kasvattaa lapsia jakaen yhteisesti vastuuta (McHale, Lauretti, Talbot & Pouquette, 2002). Feinberg (2003, 96) määrittelee yhteisvanhemmuuden tavoiksi, joilla vanhemmat suhtautuvat toisiinsa vanhemman roolissa. Yhteisvanhemmuudesta on kysymys juuri silloin, kun lasta hoitavilla aikuisilla on päällekkäisiä tai jaettuja vastuita lapsen kasvatukseen liittyen. Lisäksi tähän sisältyy vanhempien lasten kasvatuksessa osoittama tuki ja koordinointi tai näiden puute. Kaiken kaikkiaan vanhemmuus ja tämän myötä myös yhteisvanhemmuus ovat siis toimintoja, joilla aikuiset vastaavat lasten fyysisiin ja emotionaalisiin tarpeisiin sekä suojelun ja kehityksen tarpeisiin. (Feinberg, 2003, 96–97.) Yhteisvanhemmuus voi myös ilmetä eri tavoin perheen kehityksen eri vaiheissa (Mangelsdorf, Laxman & Jessee, 2011, 45). Yhteisvanhemmuus -termin lisäksi voidaan jossain yhteyksissä viitata jaettuun vanhemmuuteen (Pruett & Donsky, 2011, 233).

Vaikka puhutaan yhteisvanhemmuudesta, termi ei kuitenkaan tarkoita sitä, että vanhemmuuden roolit olisivat tai, että niiden edes tulisi olla, auktoriteetiltaan tai vastuultaan tasavertaisia. On myös hyvä huomioida, että vanhemmuutta ei voida määrittää yksinkertaisesti biologian, sukupuolen, siviilisäädyn tai oikeudellisen aseman kautta. Näin ollen myöskään aikuisten välinen yhteisvanhemmuussuhde ei välttämättä lue sisäänsä esimerkiksi romanttista, seksuaalista, emotionaalista, taloudellista tai laillista puolta. (Feinberg, 2003, 96–97.) Onkin tärkeä huomioida, että vaikka yhteisvanhemmuus on tärkeä dynamiikka heteroavioparien muodostamisessa perheissä, on se myös ominaista kaikille perhesysteemeille ja -muodoille (McHale & Lindahl, 2011, 7). Ei olekaan olemassa mitään ideaalia yhteisvanhempien määrää. Toisissa perheissä yhteisvanhempia on kaksi ja toisissa esimerkiksi neljä. Tämä ei tarkoita kuitenkaan, että toinen perhesysteemi olisi yhtään huonompi tai toimimattomampi kuin toinen. (McHale & Irace, 2011, 20.) On myös tärkeää tiedostaa, että lapset ovat keskeinen osa tätä perhesuhdejärjestelmää, jossa he ovat samanaikaisesti useiden vanhempien hoitamia ja sosiaalistamia. Tämä toimii yhtenä nykyaikaisen yhteisvanhemmuusteorian peruskäsityksenä. (McHale & Lindahl, 2011, 4.)

Feinbergin (2003, 98) mukaan yhteisvanhemmuussuhde muotoutuu pitkälti vanhempien uskomusten, halujen ja odotusten kautta. Nämä puolestaan muotoutuvat usein vallitsevan kulttuurin ja alakulttuuristen teemojen kautta erilaisten ryhmien sisällä. Nämä ryhmät voivat koostua esimerkiksi saman sosioekonomisen tai uskonnollisen taustan omaavista yksilöistä. Alakulttuurien normit voivat vaikuttaa esimerkiksi siihen, miten yksilöt ja perheet näkevät sukupuolen perhesuhteiden organisoijana. Myös institutionaaliset järjestelyt kuten työ- ja perhepolitiikka vaikuttavat yksilöiden uskomuksiin. (Feinberg, 2003, 98; 111; 120.) Lisäksi McHalen ym. (2002) mukaan perheiden sosiaalinen konteksti ja materiaaliset resurssit vaikuttavat siihen, miten yksittäiset vanhemmat ja perheet voivat käytännössä tuoda julki uskomuksiaan. Myös vanhempien yksilölliset ominaisuudet vaikuttavat yhteisvanhemmuuteen. Nämä ominaisuudet lukevat sisäänsä mielenterveydellisiä tekijöitä sekä esimerkiksi erilaisia asenteita, jotka voivat liittyä muun muassa sukupuolirooli-odotuksiin. (Feinberg, 2003,

111.) Mangelsdorfin, Laxmanin ja Jesseen (2011, 48) mukaan jotkut tutkijat pitävät naisia yhteisvanhemmuussuhteiden arkkitehteinä. Naisten voidaan nähdä toimivan niin sanotusti "portinvartijoina" ja vaikuttavan joko tietoisesti tai tiedostamatta siihen, miten paljon isät voivat osallistua lasten kasvatukseen. (Mangelsdorf, Laxman & Jesse, 2011, 48.)

Feinberg (2003, 99) on myös kehittänyt mallin kuvaamaan yhteisvanhemmuussuhteen rakennetta. Malli koostuu neljästä toisiinsa liittyvästä ulottuvuudesta, jotka ovat nimeltään tukeminen vs. väheksyntä, yhdenmielisyys lastenkasvatuksessa, yhteinen arjen johtajuus sekä työnjako. Näistä ensimmäinen eli tukeminen vs. väheksyntä viittaa siihen, miten kumpikin vanhempi tukee toista ja tunnustaa sekä kunnioittaa toisen panosta. Lisäksi tähän osaan lukeutuu sisään toisen vanhemman vanhemmuuskompetenssin vahvistaminen sekä vanhemmuutta koskevien päätösten ja auktoriteetin puolustaminen. Näiden toimintojen negatiivisena vastaparina toimii toisen vanhemman väheksyntä syyttelyn, halventamisen ja kritiikin kautta. Monien tutkijoiden mukaan erityisesti äidin tuki isän vanhemmuudelle toimii isän vanhemmuuden ja siihen sopeutumisen avaintekijänä. (Feinberg, 2003, 99; 101; 104-105.)

Yhdenmielisyys lastenkasvatuksessa -ulottuvuus viittaa puolestaan siihen, missä määrin vanhemmat ovat yhtä mieltä lapsiin liittyvissä asioissa. Näitä ovat muun muassa koulutukseen liittyvät prioriteetit, käyttäytymiseen liittyvät odotukset ja kuri, moraaliset arvot, turvallisuus, lapsen emotionaaliset tarpeet sekä vertaissuhteet. Jos vanhemmat ovat eri mieltä keskeisistä lastenkasvatukseen liittyvistä asioista, voi sillä olla kielteisiä vaikutuksia perheen toimintaan. Vanhempien keskinäiset erimielisyydet lastenkasvatuksesta voivat esimerkiksi häiritä muita yhteisvanhemmuuden osa-alueita tai vanhemmuutta yleisesti. (Feinberg, 2003, 102.)

Yhteinen arjen johtajuus -ulottuvuus lukee sisäänsä kolme laajempaa teemaa. Ensinäkin vanhemmat ovat vastuussa oman käyttäytymisensä kontrolloinnista ja keskinäisestä vuorovaikutuksestaan. Toiseksi vanhempien asenteet ja käyttäytyminen asettavat rajoja heidän suhteensa eri puolille. Näin ne joko sito-

vat yhteen tai sulkevat ulos muita perheenjäseniä vanhempien välisestä suhteesta. Kolmanneksi vanhempien välillä on eroavaisuuksia siinä, missä määrin he osallistuvat tasapainoisesti koko perheen vuorovaikutukseen, vaikka sillä hetkellä ei olisikaan käynnissä ilmeisiä konflikteja. (Feinberg, 2003, 106–107.)

Työnjako -ulottuvuudella tarkoitetaan puolestaan lastenhoitoon ja kotitöihin liittyvien arjen tehtävien ja vastuiden jakamista. Lisäksi tämä ulottuvuus kattaa jatkuvat vastuut lapsiin liittyvistä lääketieteellisistä, taloudellisista ja oikeudellisista asioista. (Feinberg, 2003, 103.) Lukuisten tutkimusten (esim. Yavorsky ym., 2015; Eerola ym., 2021; Waddell, 2021) mukaan äidit tekevät suurimman osan kotitöistä ja ottavat vastuun melkein kaikista lapsiin liittyvistä asioista. Lisäksi tutkimusten (esim. Ishii-Kuntz & Coltrane, 1992) perusteella voidaan todeta, että vanhemman osallistuminen palkkatyöhön vaikuttaa kodin sisäisiin sopimuksiin työnjaosta. Vanhempien tyytyväisyys työnjakoon on myös tutkimusten (esim. Ascigil ym., 2021; Cowan, 1988; MacDermid, Huston & McHale, 1990) mukaan seurausta siitä, miten käytännön vanhemmuuden työnjako vastaa vanhempien siihen liittyviä odotuksia ja uskomuksia. (Feinberg, 2003, 103; 114.) Tässä tutkimuksessa keskitytään tähän viimeiseen Feinbergin mallin ulottuvuuteen eli vanhemmuuden työnjakoon sekä sitä koskeviin odotuksiin. Toki on tärkeää huomioda, että myös muut Feinbergin mallin osa-alueet vaikuttavat tähän, joten niitä ei voida täysin sulkea tutkimuksen ulkopuolelle.

1.2 Vanhemmuuden työnjako ja sukupuolen merkitys

Joidenkin tutkijoiden (esim. Cotter, Hermsen & Vanneman, 2011; England, 2010) mukaan voidaan sanoa, että niin kutsuttu sukupuolivallankumous on ikään kuin pysähtynyt. Vaikka naisten rooleissa, mahdollisuuksissa ja saavutuksissa on – ainakin Yhdysvaltojen kontekstissa – jo 1960-luvulta lähtien tapahtunut suuria muutoksia ja naiset ovat tulleet aiemmin miesten hallitsemille aloille, miehet ei-

vät ole omaksuneet niin sanotusti naisille tyypillisiä toimia kuten kotitöitä ja lastenhoitoa samalla innokkuudella (Yavorsky ym., 2015, 662). Monien tutkimusten (esim. Mannino & Deutsch, 2007; Raley, Bianchi & Wang, 2012; Yoshida, 2012) mukaan juuri vanhemmuus onkin erityinen ulottuvuus, jossa naisilla ja miehillä on edelleen eriarvoisia vastuita. (Yavorsky ym., 2015, 662.)

Eerolan ym. (2021, 120) mukaan lukuisat tutkimukset ovat osoittaneet, kuinka pikkulapsiperheiden vanhemmuuskäytänteet ovat pysyneet sukupuolittuneina. Naiset tekevät siis edelleen miehiä suuremman osan kotitöistä ja lastenhoidosta (esim. Yavorsky ym., 2015, 673; Eerola ym., 2021, 120; Waddell, 2021, 1760). Vaikka nämä vanhemmuuskäytänteet ovat edelleen sukupuolittuneita, kulttuurisissa odotuksissa on tapahtunut muutosta. Tutkimusten (esim. Miller, 2017) mukaan isien odotetaan nykyään olevan enemmän mukana lastensa elämässä heti vanhemmuuden alusta alkaen. Tämä ei ole kuitenkaan vähentänyt äitiyteen kohdistuvia yhteiskunnallisia odotuksia (Vincent & Ball, 2006). (Eerola ym., 2021, 121.) Esimerkiksi Berg (2008, 24) on tuonut esiin, kuinka äitiyteen kohdistuviin odotuksiin ja ihanteisiin sisältyy edelleen ajatus äidin omistautumisesta ensisijaisesti lapsilleen ja perheelleen. Voidaan puhua niin kutsutusta ”hyvän äidin” ihanteesta (esim. Lupton, 2000, 62).

Perinteisiin sukupuolittuneisiin odotuksiin perustuvan työnjaon aste voi kuitenkin vaihdella perheen elämänkulun mukana (Patterson & Farr, 2011, 128). Erityisesti vanhemmuuteen siirtymä on keskeinen elämänkulun vaihe, jossa perheen sisäiset sukupuoliroolit usein vakiintuvat tuleville vuosille. Yavorskyn ym. (2015, 673) mukaan sukupuolten väliset erot perheen sisäisessä työssä lisääntyvät erityisesti vanhemmuuteen siirtymisen aikana heidän tutkimissaan korkeasti koulutettujen kahden palkansaajan perheissä. Lapsen syntymä voi siis muuttaa perheiden työnjakoa dramaattisesti. (Yavorsky ym., 2015, 673–674.) Foxin (2009, 6) mukaan parit muuttuivat usein vanhemmiksi tullessaan aiempaa perinteisimmiksi sukupuoliroolien osalta. Näin saattoi tapahtua siitä huolimatta, että ennen lasta vanhemmat olisivat suunnitelleet tasa-arvoista lastenhoitoa (esim. Fox, 2009, 178). Joissain tutkimuksissa (esim. Evertsson & Nyman, 2009; Duncam,

2011) on väitetty, että vanhemmuuden työnjako muotoutuukin tiedostamattomien, tuttuja ja itsestäänselvyyksinä pidettyjen käytäntöjen ja rutiinien kautta. Sukupuolisidonnaiset vanhemmuuskäytännöt eivät siis näytäkään olevan selkeiden neuvotteluiden tai tietoisien valintojen tulosta (Eerola ym., 2021, 128).

Vanhemmat luovat kuitenkin pohjaa yhteisvanhemmuutensa laadulle jo ennen lapsen syntymää. On havaittu, että vanhempain raskausajan uskomukset ja käsitykset perheestä voivat ennustaa myöhempää ja jopa pitkäkestoista yhteisvanhemmuuteen sopeutumista. (Mangelsdorf, Laxman & Jessee, 2011, 41–42.) Vanhemmilla on siis jo raskausaikana joitain odotuksia liittyen tulevaan vanhemmuuden työnjakoon. Nämä odotukset voivat perustua esimerkiksi henkilökohtaisesti tärkeisiin arvoihin. Lapsen synnyttyä odotukset saattavat usein kuitenkin rikkoutua. (Ascigil ym., 2021, 585.) Epärealistiset odotukset voivat johtaa myöhemmin ongelmiin esimerkiksi yhteisvanhemmuuteen sopeutumisessa (Mangelsdorf, Laxman & Jessee, 2011, 51).

Ascigilin ym. (2021, 589) tutkimuksen mukaan synnyttäneet äidit odottivat tekevänsä kumppaniaan suuremman osan vauvanhoidosta tutkittaessa sekä hetero- että lesbopareja. Kuitenkin vain heteroseksuaaliset äidit ja isät osoittivat tutkimuksessa matalampaa parisuhdetyytyväisyyttä synnytyksen jälkeen niissä tapauksissa, joissa he tekivät enemmän kuin olivat odottaneet. Isien kohdalla odotettua enemmän tekeminen voi johtaa esimerkiksi epävarmuuteen haastamalla perinteiset sukupuolinormit. (Ascigil ym., 2021, 589; 592.) Matalamman parisuhdetyytyväisyyden lisäksi odotusten rikkoutuminen vanhemmuuteen siirryttäessä voi johtaa muun muassa äitien kumppaniaan kohtaan tuntemien positiivisten tunteiden heikkenemiseen (Newkirk ym., 2017, 321). Myös Newkirkin ym. (2017, 330) tutkimuksen tulokset tukevat käsitystä siitä, että pariskunnat voivat huonommin silloin, kun isät tekevät vähemmän kuin äidit odottivat. Raskausajan odotusten rikkoutumisen negatiivisten vaikutusten vuoksi voisi kin olla hyödyllistä auttaa pariskuntia asettamaan odotuksia yhdessä sen lisäksi, että tarkasteltaisiin vain synnytyksen jälkeistä todellisuutta (Ascigil ym., 2021, 592).

On myös mahdollista, että sukupuolittuneet odotukset äitien ensisijaisesta vastuusta liittyen päivittäiseen perhe-elämään tekevät äideistä halukkaampia

priorisoimaan näitä noudattaakseen niin sanotun ”hyvän äidin” ihannetta (Eerola ym., 2021, 131). Lisäksi äitien ensisijaisuutta lasten hoidossa perusteltiin Eerolan ym. (2021, 132) tutkimuksessa usein isien työvelvollisuuksilla, jotka tekivät heidät kyvyttömiksi ottamaan samanlaista vastuuta. Kaiken kaikkiaan Eerolan ym. (2021, 132) tulokset tukivat käsitystä siitä, että kotityöt ja lastenhoito nähdään edelleen osana ”naisten aluetta”. Newkirkin ym. (2017, 330) mukaan pariskunnat saattavat odottaa ja hyväksyä sen, että äidit ikään kuin vetävät lyhyemmän tikun työnjaossa. Vasta kun työnjakoon liittyvä epäoikeudenmukaisuus vuotaa niin sanotusti normaalina pidetyn vanhemmuuden työnjaon ulkopuolelle, ajatellaan sen seurausten olevan dramaattisempia. (Newkirk ym., 2017, 333.)

Cunhan ja Atalaian (2019, 127) tutkimuksen mukaan Suomi ja Iso-Britannia ovat ainakin osittain samanlaisia sukupuolten tasa-arvon ja perheen työnjaon osalta. Molempia maita voidaan heidän mukaansa kuvata kohtalaisella sukupuolten välisellä epätasa-arvolla. Tähän sisältyy keskimääräistä epäsymmetriaa palkkatyön osalta ja suurta epäsymmetriaa vanhempien hoidollisessa työssä. Tällä tarkoitetaan sitä, että sukupuolten välillä on suurempaa epätasa-arvoa juuri palkkatyössä sekä hoidollisessa työssä eli esimerkiksi lastenhoidossa. Kotitöissä sukupuolten välinen epäsymmetria on kuitenkin vähäistä eli miehet sekä naiset osallistuvat kotitöiden tekemiseen suhteellisen tasa-arvoisesti. Tämä heijastelee molempien sukupuolten ajallista panostamista juuri kotitöihin. Tulosten pohjalta on kiinnostavaa nähdä, kuinka valtiolla kuten Suomi, jonka yleensä nähdään noudattavan moderneja sukupuolirooliaasenteita, on vielä kuitenkin epätasa-arvoisia käytäntöjä. (Cunha & Atalaia, 2019, 127; 132.)

Näistä tuloksista huolimatta, osallistuvasta ja välittävästä isyydestä on tullut suomalaisessa yhteiskunnassa kulttuurisesti hallitseva ihanne. Tämä voi kannustaa miehiä laajentamaan omaa vanhemmuuden rooliaan. Lisäksi Suomessa on jo muutenkin ollut tutkimusten mukaan (esim. Eydal ym., 2015; Lammi-Taskula, 2017) pitkä historia tasa-arvoisen vanhemmuuden tukemisessa. Esi-merkkinä tästä toimii muun muassa Suomen edellinen vanhempainvapaajärjestelmä, johon sisältyi 18 viikon äitiysloman lisäksi 9 viikon isyysloma ja 26 viikon

jaettu vanhempainvapaa. (Eerola ym., 2021, 121; 132.) Isyysloman pitäminen on nykypäivän normi ja onkin odotettua, että isät ottavat lapsen synnyttyä joitakin viikkoja vapaata. Jopa joka kolmas isä käyttää isyyslomansa. Useimmiten isät pitävät vapaansa kuitenkin samaan aikaan äidin kanssa, eli isät ovat harvemmin yksin lapsen kanssa kotona vanhempainvapaalla. Kuitenkin myös niiden isien, jotka pitävät vanhempainvapaata äidin palattua työelämään, määrä on kasvussa. (Lammi-Taskula, 2017, 89; 103.)

On hyvä kuitenkin huomioida, että Suomen vanhempainvapaajärjestelmä uudistui vuoden 2022 elokuussa. Tämän myötä raskaana olevan äitiysraha 105 päivärahopäivältä muuttui raskausrahaksi 40 päivärahopäivältä. Lisäksi isyysraha poistui ja vanhempainraha kasvoi aiemmasta 158 päivärahopäivän 320 päivärahopäivään, josta on molemmille vanhemmille yhtä suuri vanhempainvapaa-kiintiö eli 160 vanhempainrahopäivää. Näistä voi kuitenkin luovuttaa osan toiselle vanhemmalle. Tämän uudistuksen tavoitteena on lisätä vanhempien tasa-arvoa sekä huomioida paremmin erilaiset perhemuodot. (Sosiaali- ja terveystieteiden ministeriö, 2022.) Jatkoa ajatellen on hyvä muistaa, että tämä uudistus voi tuoda mukanaan suuriakin muutoksia perheiden työnjaon toteutumiseen.

Lisäksi maailmanlaajuinen koronapandemia toi mukanaan omat vaikutuksensa vanhempien työnjakoon. Carlsonin, Pettsin ja Pepin (2022, 1234) tutkimuksen mukaan tasa-arvoisempi kotitöiden ja lastenhoidon jakaminen lisääntyi yhdysvaltalaisien vanhempien keskuudessa pandemian alkuvaiheessa vuonna 2020. Tämä muutos kohti tasa-arvoisempaa jakoa ei ole ainutlaatuinen Yhdysvaltojen kontekstille. Esimerkiksi Shaferin, Scheibling ja Milkien (2020) tutkimuksessa saatiin samansuuntaisia tuloksia tutkittaessa kanadalaisia vanhempia. Toisaalta esimerkiksi Saksassa tehdyssä tutkimuksessa todettiin, että niiden parisuntien määrä, joissa hoitotyö eli esimerkiksi lastenhoito jää lähes kokonaan äidin vastuulle, lisääntyi merkittävästi pandemian alkuvaiheessa (Jessen ym., 2021, 14). Emme voi siis tyhjentävästi sanoa, että koronapandemia muutti vanhempien työnjakoa tasa-arvoisemmaksi kaikkialla.

1.3 Tutkimuskysymykset

Tutkimuksen tavoitteena oli kartoittaa ja kuvailla, millaisia odotuksia ja toiveita esikoistaan odottavilla vanhemmilla on liittyen vanhemmuuden työnjakoon eli vastuiden ja kotitöiden jakamiseen. Lisäksi tutkimuksessa selvitettiin, eroavatko naisten ja miesten toiveet ja odotukset vanhemmuuden vastuiden ja kotitöiden jakamisesta nykypäivänä.

Tutkimuskysymykset olivat:

1. Millaisia odotuksia ja toiveita ensimmäistä lastaan odottavilla vanhemmilla on vanhemmuuden työnjaosta eli vastuiden ja kotitöiden jakamisesta?
2. Onko naisilla ja miehillä erilaisia toiveita ja odotuksia vanhemmuuden vastuiden ja kotitöiden jakamisesta?

2 TUTKIMUSMENETELMÄT

2.1 Tutkimuskonteksti

Tämä tutkimus on osa Suomen Akatemian rahoittamaa tutkimushanketta ”Yhteisvanhemmuuteen oppimassa: Vertaileva pitkittäistutkimus yhteisvanhemmuuden rakentumisesta vanhemmuuteen siirtymävaiheessa (CopaGloba)”. Hanke toteutetaan Jyväskylän yliopistossa ja Jyväskylän ammattikorkeakoulussa yhteistyössä kansainvälisten tahojen sekä Terveyden ja hyvinvoinnin laitoksen kanssa vuosina 2019–2023. Hankkeessa tutkitaan muun muassa sitä, miten vanhempien välinen yhteistyö kehittyy ja kuinka erilaiset palvelut sekä odotukset heijastuvat tämän yhteistyön kehittymiseen. Näitä asioita tarkastellaan vertailevalla pitkittäistutkimusasetelmalla, jossa käytetään erilaisia aineistonkeruumenetelmiä. Tässä tutkimuksessa hyödynnettiin vuonna 2020 kerättyjä odotusajan haastattelu- sekä kyselylomakeaineistoja hankkeen ensimmäisestä vaiheesta.

2.1.1 Mixed methods -lähestymistapa

Tämä tutkimus toteutettiin hyödyntämällä mixed methods -lähestymistapaa (MMR). Tästä voidaan myös käyttää ilmausta monimenetelmällinen tutkimus. Lähestymistapaa on määritelty monin eri tavoin, mutta yleisesti sen keskeisimpänä elementtinä pidetään laadullisten ja määrällisten aineistojen yhdistämistä. MMR:n mukaan näiden eri aineistojen ja lähestymistapojen yhdistäminen auttaa tuottamaan paremman ymmärryksen käsiteltävästä ilmiöstä. Voidaan ajatella, että määrällinen ja laadullinen lähestymistapa täydentävät toisiaan käydessään dialogia ja tuottavat näin tutkittavasta asiasta aiempaa kokonaisvaltaisemman kuvan. (Seppänen-Järvelä, Åkerblad & Haapakoski, 2019, 332.)

MMR:ssä aineistoja voidaan yhdistellä muutamalla eri tavalla. Voidaan puhua esimerkiksi selkeästi yhdistämisestä (mixing), integraatiosta sekä yhdistelystä (combining) (Seppänen-Järvelä, Åkerblad & Haapakoski, 2019, 335). Näi-

den lisäksi aineistoja tai niin sanottua laadullista ja määrällistä tutkimusosaa voidaan pitää myös itsenäisinä ja ikään kuin toisistaan irrallisina, jolloin niillä on itsenäiset tavoitteensa niiden kuitenkin vastatessa yhdessä samaan tutkimuskysymykseen (Hurmerinta & Nummela, 2020, 311).

Aineistojen yhdistämiseen liittyen tulee myös pohtia sitä, missä vaiheessa tutkimuksen tekoa aineistoja yhdistellään ja kummalle aineistolle annetaan enemmän painoarvoa (Creswell, 2009, 206–207). Tähän on monia malleja, mutta sosiaali- ja terveystieteissä käytetään ensisijaisesti lähentyvää (convergent), peräkkäistä selittävää (explanatory sequential) tai peräkkäistä tutkivaa (exploratory sequential) mixed methods -tutkimuksen mallia. Näistä ensimmäinen eli lähentyvä malli on luultavasti tunnetuin ja sitä hyödynnettiin myös tässä tutkimuksessa. Mallissa kerätään laadullista ja määrällistä dataa suunnilleen samaan aikaan, analysoidaan ne erillisesti ja lopuksi vertaillaan saatuja tuloksia. Tässä mallissa keskeisenä oletuksena on se, että laadullinen ja määrällinen data tarjoavat erityyppistä informaatiota, jotka yhdessä tuottavat tuloksia, joiden pitäisi olla samanlaisia. Yksinkertaistettuna kahdessa muussa mallissa tutkija aloittaa joko laadullisen tai määrällisen datan keräämisellä ja analysoinnilla ja siirtyy sitten toisen datan keräämiseen ja analyysiin hyödyntäen ensimmäisestä vaiheesta saatu informaatiota. (Creswell & Creswell, 2018, 15; 217–226.)

Käsillä olevan tutkimuksen lähestymistavaksi valikoitui MMR, sillä laadullisen ja määrällisen aineiston hyödyntämisen nähdään tuovan syvempää näkökulmaa vanhempien odotusten ja toiveiden käsittelyyn. Pelkästään määrällisen aineiston hyödyntäminen voisi johtaa ilmiön liian pinnalliseen käsittelyyn ja toisaalta pelkän laadullisen aineiston hyödyntäminen voisi vaikeuttaa esimerkiksi naisten ja miesten vastauksien vertailua. Aineistot tulivat hankkeelta valmiina, joten MMR vaikutti selkeimmin vasta analysoinnissa. On kuitenkin tärkeää ottaa huomioon, että aineistot on myös kerätty eri menetelmiä hyödyntäen. Analysointi aloitettiin määrällisestä aineistosta ja tästä edettiin laadulliseen. Tähän päädyttiin sen vuoksi, että määrällinen aineisto auttoi taustoittamaan syvemmälle menevää laadullista aineistoa. Aineistojen tulokset käsiteltiin kuitenkin erillisesti ja lopulta saatuja tuloksia vertailtiin ja tarkasteltiin rinnakkain pohdinta -osiossa.

Voidaan siis ajatella tutkimuksen hyödyntävän erityisesti lähentyvää mallia niin, että painoarvo oli kuitenkin hieman enemmän laadullisessa datassa sen mennessä syvemmälle siihen, millaisia odotuksia ja toiveita ensimmäistä lastaan odottavilla vanhemmilla on vanhemmuuden vastuiden ja kotitöiden jakamisesta. Laadullinen aineisto antoi myös kuvailevaa tietoa ilmiöstä. Kaiken kaikkiaan kahden erilaisen aineiston hyödyntämisellä pyrittiin saamaan ilmiöstä rikkaampi kuva.

2.2 Tutkimuksen osallistujat

Tutkittavat koostuivat 30 pariskunnasta (n = 60 yksilöä), jotka odottivat tutkimushetkellä ensimmäistä lastaan. Heidät tavoitettiin neuvoloiden kautta. Kaikki tutkittavat pariskunnat olivat heteropariskuntia, joten tutkimuksen sukupuolijakauma oli tasainen. Pariskunnat olivat joko naimisissa tai avoliitossa (naimisissa 68 %, avoliitossa 32 %) ja heidän parisuhteensa pituudet vaihtelivat vuodesta viiteentoista vuoteen. Keskimäärin tutkittavien parisuhteet olivat kestäneet noin 7 vuotta. Iältään tutkittavat olivat 23–42-vuotiaita. Keskimäärin tutkittavat olivat 31-vuotiaita. Koulutustaustaltaan tutkittavat olivat pääsääntöisesti korkeakoulutettuja. Yli puolet tutkittavista oli tutkimuksen hetkellä palkansaajia ja 20 % oli jo äitiysvapaalla. Taustatiedot on esitetty tarkemmin taulukossa 1.

TAULUKKO 1. Tutkittavien taustatiedot (n=60)

Muuttujat	Naiset (n = 30)	Miehet (n = 30)
Keskiarvo ikä	30.6	31.4
Parisuhteen pituuden keskiarvo	6.9	6.8
Koulutustausta		
Ei suoritettua tutkintoa		2 (6.7 %)
Ylioppilastutkinto tai ammattikoulu	4 (13.3 %)	6 (20 %)
Alempi korkeakoulututkinto	7 (23.3 %)	12 (40 %)

Ylempi korkeakoulututkinto tai korkeampi	19 (63.4 %)	10 (33.4 %)
Työtilanne		
Palkansaaja	13 (43.3 %)	26 (86.7 %)
Äitiysvapaalla	12 (40 %)	
Muu	5 (16.6 %)	4 (13.3 %)

2.3 Tutkimusaineiston keruu

Tutkimusaineistot oli kerätty osana CopaGloba: yhteisvanhemmuuteen oppimassa -hanketta. Tässä tutkimuksessa hyödynnettiin hankkeessa vanhempien pitkittäistutkimuksen ensimmäisessä vaiheessa kerättyjä odotusajan haastatteluja sekä kyselylomakkeita. Aineistot on kerätty vuonna 2020 koronapandemian alkuvaiheessa etäyhteyksien avulla.

Tutkittavat täyttivät sähköiset Webropol-kyselylomakkeet itsenäisesti omilla päätelaitteillaan. Kyselylomakeaineistosta hyödynnettiin tässä tutkimuksessa vain muutamaa kohtaa, jotka liittyivät tutkittavien taustatietoihin sekä vanhemmuuden vastuita ja työnjakoa koskeviin kysymyksiin yhteisvanhemmuutta koskevia odotuksia mittaavasta kyselystä. Kyselyn mittari perustuu Feinbergin, Brownin ja Kanin (2012) Coparenting Relationship Scale (CRS) mittariin, jolla mitataan yhteisvanhemmuuden laatua perheessä (Feinberg, Brown & Kai, 2012, 5).

Taustatiedoista katsottiin tutkittavien ikää, koulutusta, työtilannetta, parisuhdetilannetta sekä parisuhteen pituutta. Vanhemmuuden vastuisiin ja työnjakoon liittyen kyselylomakkeesta tarkasteltiin kahta väittämää, joiden kohdalla vastaajien tuli vastata ajatellen tulevan lapsen syntymää. Ensimmäinen väittämä oli ” Uskon, että kumppanini tulee leikkimään lapsen kanssa ja jättämään minulle ikävät työt.” ja toinen ” Uskon, että kumppanini tulee olemaan valmis henkilökohtaisiin uhrauksiin auttaakseen lapsenhoidossa.”. Molemmissa väittämissä

käytettiin vastausasteikkona 6-portaista Likert-asteikkoa, jossa 0= ei pidä lainkaan paikkaansa ja 6=pitää täysin paikkaansa. Tutkittavien tuli valita se vastausvaihtoehto, joka heistä kuvasi parhaiten heidän ja kumppaninsa tulevaa yhteistyötä vanhempina. Väittämät perustuvat Feinbergin, Brownin ja Kanin (2012) Coparenting Relationship Scale (CRS) mittariin. Alkuperäisessä mittarissa näillä väittämillä mitattiin vanhempien työnjakoa ja tarkemmin vanhempien tyytyväisyyttä kumppaninsa panokseen ja osallistumiseen lasten hoidossa (Feinberg, Brown & Kai, 2012, 7). Tässä tutkimuksessa väittämät on muotoiltu niin, että tutkittavat pohtivat tulevan yhteisvanhemmuuden työnjakoa.

Koska molempien väittämien nähtiin mittaavan yhteisvanhemmuuden työnjaon odotuksia, muodostettiin niistä keskiarvosummamuuttuja kuvaamaan tätä. Keskiarvosummamuuttujaa varten ensimmäinen väittämä käännettiin, jotta molemmat väittämät mittaisivat työnjakoa samansuuntaisesti. Luodun keskiarvosummamuuttujan Cronbachin alfa -kerroin oli kuitenkin .55. Tämä kertoo siitä, että väittävät mittaavat huonosti samaa asiaa, sillä alfan alin hyväksyttävä arvo on .60 (Nunnally & Bernstein, 1994). Tämän takia väittämiä päätettiin tarkastella analyysissä keskiarvosummamuuttujan sijaan erillisesti.

Laadullinen haastatteluaineisto kerättiin yksilöhaastatteluina vuonna 2020, kun tutkittavien laskettuun aikaan oli noin 1–3 kuukautta. Haastattelut toteutettiin koronan vuoksi etäyhteyksin hyödyntämällä Microsoft Teams -sovellusta tai puhelinyhteyksiä. Haastattelut kestivät noin 35–70 minuuttia. Pariskuntien osapuolet haastateltiin erikseen saman päivän aikana. Heitä ohjeistettiin olemaan keskustelematta haastatteluista ja kyselyistä ennen kuin he kumpikin ovat tehneet ne. Tällä vältyttiin siltä, että parit olisivat keskustelleet haastattelun teemoista yhdessä ja näin vaikuttaneet toistensa vastauksiin. Haastattelut olivat puolistrukturoituja teemahaastatteluja, joissa käsiteltiin tutkittavien nykyistä elämäntilannetta, yhteiseen vanhemmuuteen liittyviä toiveita ja odotuksia sekä muun muassa tuen ja muiden ihmisten merkitystä yhteisvanhemmuudelle. Tässä tutkimuksessa keskityin tarkastelemaan erityisesti yhteiseen vanhemmuuteen liittyviä toiveita ja odotuksia. Tarkemmin keskityin kysymyksiin ”Millaista toivoisit sinun ja kumppanisi yhteistyön vanhempina olevan sitten kun vauva

syntyy?”, ”Nyt kun kerroin näistä toiveista, niin kerrotko vielä, miten uskot näiden toiveiden toteutuvan?”, ”Minkälaista henkistä ja käytännöllistä tukea odotat saavasi puolisolultasi vanhemmuuteesi?” sekä ”Millaisia suunnitelmia teillä on vanhempainvapaiden käyttöön ja lastenhoitojärjestelyihin liittyen?”. Virallinen haastattelurunko ei tule näkyviin liiteosioon, sillä hanke on vielä keskeneräinen.

Haastattelu valikoitui tähän menetelmäksi, sillä sen avulla saadaan tietoa muun muassa tutkittavien kokemuksista, ajatuksista ja odotuksista (Puusa, 2020, 103). Haastattelu on myös hyvin joustava menetelmä, sillä haastattelijalla on mahdollisuus esimerkiksi selventää sekä toistaa kysymyksiä (Tuomi & Sarajärvi, 2018, 85). Puolistrukturoidussa teemahaastattelussa käydään jokaisen haastattelun kohdalla läpi samat teemat, mutta niiden järjestys sekä kysymysten muotoilu voivat vaihdella haastattelusta toiseen (Tiittula & Ruusuvuori, 2005, 11). Kysymyksiä voidaan myös syventää sen perusteella, mitä haastateltavat ovat vastanneet (Tuomi & Sarajärvi, 2018, 88). Voidaan siis esittää esimerkiksi tarkentavia kysymyksiä. Teemahaastattelussa tutkittavat on valikoitu sen perusteella, että he kaikki ovat kokeneet tietyn prosessiin tai asian (Puusa, 2020, 112). Tässä tutkimuksessa kaikki haastateltavat odottavat ensimmäistä lastaan. Haastattelua käytettäessä on kuitenkin tärkeää pitää mielessä, että haastatteluun saadaan selville vain tutkittavien rekonstruoimia käsityksiä eikä tutkittavasta ilmiöstä ole olemassa vain yhtä, kaikille samanlaista, näkemystä tai kokemusta (Puusa, 2020, 108–109).

2.4 Määrällisen aineiston analyysi

Määrällisen aineiston analyysissä hyödynnettiin muutamaa eri menetelmää ja analyysit suoritettiin SPSS 28-ohjelmistolla. Taustatietojen analyysit suoritettiin frekvenssien ja keskilukujen eli kuvailevien tunnuslukujen laskennalla koko otoksesta sekä sukupuolittain. Lisäksi hyödynnettiin ristiintaulukointia, kun tarkasteltiin tutkittavien koulutustaustaa ja työtilannetta sukupuolittain. Tämä oli

mahdollista, sillä sukupuoli -muuttuja oli luokitusasteikollinen, koulutus -muuttuja järjestysasteikollinen ja työtilanne -muuttuja puolestaan luokitusasteikollinen. Ristiintaulukointia voidaan perinteisesti hyödyntää, kun halutaan tarkastella kahden muuttujan välistä riippuvuutta (Metsämuuronen, 2006, 513). Näissä analyyseissa oltiin kuitenkin kiinnostuneita vain testeillä saaduista kuvailevista tiedoista kuten keskiarvoista ja prosenttiosuuksista.

Yhteisvanhemmuuden työnjakoa koskevia odotuksia tarkasteltiin ensin yleisesti koko otoksessa frekvenssien ja prosenttiosuuksien eli kuvailevien tunnuslukujen laskennalla. Näin saatiin tulokset ensimmäiseen tutkimuskysymykseen. Tämän jälkeen naisten ja miesten välisiä eroja tarkasteltiin Mann-Whitneyn U-testillä, jotta saatiin tulokset toiseen tutkimuskysymykseen. Mann-Whitneyn U-testillä saadaan riippumattomien otosten t-testin tapaan selville, onko miesten ja naisten välillä eroa työnjakoa kuvaavissa muuttujissa (Metsämuuronen, 2006, 369). Kyseinen menetelmä valittiin sen vuoksi, että työnjakoa kuvaavat muuttujat ovat järjestysasteikollisia, jolloin t-testin taustaoletukset eivät täyty. Tässä noudatetaan Rannan, Ritan ja Koukin (2006) näkemystä siitä, että Mann-Whitneyn U-testiä tulisi käyttää aina kun epäilemme t-testin edellytysten eli taustaoletusten olemassaoloa.

2.5 Laadullisen aineiston analyysi

Tutkimuksen laadullisen aineiston analyysissä hyödynnettiin taustalla teoriaohjaavaa sisällönanalyysiä. Sisällönanalyysillä voimme minimoida datan määrää sekä järjestellä sitä joustavasti ja systemaattisesti (Schreier, 2014). Teoriaohjauksella sisällönanalyysillä Tuomi ja Sarajärvi (2018, 133) viittaavat aineiston ehdolla etenevään analyysiin, jossa teoreettiset käsitteet tuodaan valmiina eikä niitä niin sanotusti luoda aineistosta. Tässä tutkimuksessa teoriaohjaavuus näkyi erityisesti siinä, että haastattelurungon laadinnassa oli hyödynnetty Feinbergin (2003) mallia yhteisvanhemmuudesta. Taustalla vaikuttava teoria ohjasi myös analyysiä siten, että se vaikutti tapaani teemoitella ilmauksia ja antoi käsitteitä pääteemoja muodostettaessa.

Analyysi itsessään toteutettiin Braunin ja Clarken (2006) temaattisen analyysin jäsenystä käyttäen. Tämän tarkoituksena oli auttaa tunnistamaan, analysimaan sekä raportoimaan datassa olevia teemoja, jotka sisältävät jotain olennaista suhteessa tutkimuskysymykseen (Braun & Clarke, 2006, 79; 82). Braun ja Clarke (2006, 87) jakavat temaattisen analyysin kuuteen vaiheeseen. Nämä ovat aineistoon tutustuminen, alustavien koodien muodostaminen, potentiaalisten teemojen etsiminen (koodien kokoaminen mahdollisiksi teemoiksi), teemojen tarkistaminen, teemojen määrittäminen ja nimeäminen sekä raportin laatiminen. Tässä kohdissa on keskeistä huomata, että vaikka analyysi esitetään näin lineaarisesti vaiheittain etenevänä, liikutaan itse analyysiprosessissa edestakaisin vaiheiden välillä. (Braun & Clarke, 2006, 86–87.)

Koska haastatteluaineistot olivat jo hankkeen puolesta litteroidut eli auki kirjoitetut, alkoi analyysi näiden litterointien tarkasta läpiluvusta eli aineistoon tutustumisesta. Tässä vaiheessa hankkeen puolesta pseudonymisoidut litteroinnit pseudonymisoitiin vielä uudestaan haastateltavien anonymiteetin takaamiseksi. Pseudonymisointi tehtiin niin, että puolisoita ei voida tässä tutkimuksessa yhdistää toisiinsa. Puolisoiden yhdistäminen ja vertailu ei ole tutkimuskysymysten kannalta oleellista. Aineistoon tutustumisen aikana tein myös merkintöjä mahdollisista ideoistani koodaukseen liittyen, kuten Braun ja Clarke (2006, 87) kannustavat tekemään.

Aineistoon tutustumisen jälkeen alkoi alustavien koodien muodostaminen. Tämä suoritettiin asetetut tutkimuskysymykset mielessä pitäen, joten analyysiä voidaan pitää teoriaohjaavana temaattisena analyysinä (Braun & Clarke, 2006, 84). On tärkeää huomioida, että analyysiin sisällytettiin myös ilmaukset, joissa ei suoraan puhuta toiveista tai odotuksista, mutta joissa haastateltavat tuovat näitä implisiittisesti ilmi. Haastateltavat saattoivat puhua ilmauksissa esimerkiksi siitä, millaista he uskovat vanhemmuuden työnjaon tulevan olemaan. Ensimmäisellä kierroksella koodaus suoritettiin niin, että aineistosta merkittiin mielenkiintoiset, tutkimuskysymysten kannalta oleelliset, kohdat ja nämä koodattiin eli toi-

sin sanoen merkityt aineistokatkelmat pelkistettiin tietyiksi koodeiksi. Taulukossa 2 on tästä esimerkki. Toisella koodauskerralla käytiin aiemmat koodit uudestaan läpi niitä hioen.

TAULUKKO 2. Esimerkki aineistokatkelman koodaamisesta

Aineistokatkelma	Koodi
No silleen että mää oisin sen vanhempainvapaan sit kotona ja sitte mahdollisesti siihen päälle kesäloimat, sen muutaman viikon, ja (kumppani) ois sitte sen jälkeen sen 6 viikkoo isyyslomaa kotosalla... (Äiti1)	Isä pitää 6 viikon isyysloman, äiti kaikki vanhempainvapaat

Seuraavana siirryttiin teemojen etsimiseen. Tämä tapahtui aiemman vaiheen koodien järjestelyllä. Tietyistä samankaltaisuuksia sisältävistä koodeista muodostettiin laajempia koodikokonaisuuksia eli erilaisia teemoja. Osa alkuperäisistä koodeista muodosti ensin alateemoja, joista koottiin pääteemat. Nämä näkyvät taulukossa 3. Osa koodikokonaisuuksista muodosti suoraan pääteeman. Teemojen tunnistamisen jälkeen, muodostetut teemat käytiin vielä uudestaan läpi sekä kooditasolla että koko aineiston tasolla. Tarkistettiin siis, että aineisto sopii muodostettuihin teemoihin. Tämän jälkeen jäljelle jääneet neljä teemaa nimettiin. Nämä lopulliset pääteemat saivat nimensä Feinbergin (2003, 103) mallin työnjako-
-ulottuvuuden sisältöjä mukailien (kotityöt ja lastenhoito). Lisäksi oman pääteemansa muodostivat vanhempainvapaisiin liittyvät näkemykset sekä yleisesti vanhemmuuden työnjaon luonnetta koskevat toiveet ja odotukset. Lopulta tulevan vanhemmuuden työnjakoa kuvaileviksi pääteemoiksi muodostuivat:

1. Yleisesti vanhemmuuden työnjaon luonnetta koskevat toiveet ja odotukset
2. Vanhempainvapaiden jakautumista koskevat toiveet ja odotukset
3. Toiveet ja odotukset lastenhoidon jakautumisesta
4. Toiveet ja odotukset kotitöiden jakautumisesta

TAULUKKO 3. Alateemojen muodostamat pääteemat

Alateema	Pääteema
Isä pitää vain isyysloman, äiti muut vapaat.	Vanhempainvapaiden jakautumista koskevat toiveet ja odotukset
Vanhempainvapaat jaetaan tasaisesti.	
Molemmat pitävät vapaita, mutta äiti enemmän ja ensin.	
Vanhempainvapailla oleva tekee enemmän kotitöitä.	Toiveet ja odotukset kotitöiden jakautumisesta
Kotitöiden tasainen jakautuminen	
Isä tekee enemmän kotitöitä, sillä äiti on enemmän kiinni lapsessa.	

2.6 Eettiset ratkaisut

Koska tutkittava ilmiö on hyvin henkilökohtainen, tutkimuksen eettisillä ratkaisuilla on suuri merkitys. GopaGloba -hankkeelle on tehty eettinen ennakoarviointi Jyväskylän yliopiston eettisen toimikunnan toimesta. Kuulan (2006, 49) mukaan eettisellä ennakoarvioinnilla arvioidaan erityisesti sitä, onko tutkimuksen suunnittelussa huomioitu esimerkiksi tutkittavien oikeudet ja tutkimuseettiset kysymykset. Koska tämä tutkimus on tehty kyseisessä tutkimushankkeessa, olen sitoutunut sen toimintaperiaatteisiin allekirjoittamalla sitoutumislomakkeen, jolloin sitouduin noudattamaan tiettyjä aineiston säilyttämiseen liittyviä tietosuojavaatimuksia sekä hyvän tieteellisen käytännön edellyttämiä eettisiä ohjeita ja vaatimuksia. Hyvään tieteelliseen käytäntöön sisältyy esimerkiksi tiedeyhteisön tunnustamien toimintatapojen kuten rehellisyyden, yleisen huolellisuuden ja tarkkuuden noudattaminen sekä eettisesti kestävien tiedonhankinta-, tutkimus- ja arviointimenetelmien soveltaminen (Kuula, 2006, 34). Tietosuojavaatimusten

toteutumiseksi tutkimushankkeen aineistoja säilytettiin tietoturvallisesti Nextcloud -järjestelmässä, johon vain tutkimushankkeen tutkimusryhmän jäsenillä oli oikeus päästä.

Tässä tutkimuksessa tiedonhankintamenetelminä hyödynnettiin kyselylomakkeita ja haastatteluja. Kuulan (2006, 119) mukaan tutkittavien vapaaehtoinen suostumus ja kirjallinen informointi ovat tarpeellisia silloin, kun aineistoa kerään suoraan tutkittavilta itseltään ja se tallennetaan juuri sellaisenaan esimerkiksi haastatteluina ja lomakekyselyinä. Tutkimushankkeessa lähetettiin kaikille tutkittaville ennen haastatteluja tiedotteet, joissa kerrottiin rekisterinpitäjistä, tutkimuksen tarkoituksesta ja kulusta, vapaaehtoisuudesta sekä tutkimukseen osallistumisen hyödyistä ja mahdollisesti siitä aiheutuvista haitoista ja epämukavuuksista. Onkin tärkeää tiedottaa tutkittavia siitä, että aiheen ollessa sensitiivinen ja henkilökohtainen, voi se herättää monenlaisia tunteita. Lisäksi tutkittavat saivat tietosuojailmoitukset, joissa heille kerrottiin siitä, miten tutkimuksessa käsitellään henkilötietoja ja mitkä ovat tutkittavien oikeudet.

Haastattelujen alussa käytiin läpi haastattelutilanteessa noudatettavat periaatteet eli luottamuksellisuus, tietoturvalisuus, nimettömyys ja tunnistamattomuus sekä vapaaehtoisuus. Lisäksi haastattelu aloitettiin kysymällä tutkittavan suostumus tutkimukseen osallistumisesta. Haastatteluiden lopussa tutkittavilta kysyttiin lisäksi vielä siitä, onko heillä vielä jotain muuta mistä haluisivat kertoa. Tämän kysymyksen avulla pyrittiin mahdollistamaan tilanteen prosessointi.

Kyselylomakkeen alussa oli myös linkit tutkimuksen tiedotteeseen ja tietosuojailmoitukseen. Lisäksi tässä oli toteamus siitä, että vastaaja ymmärtää osallistumisen olevan vapaaehtoista ja, että tutkittava voi missä vaiheessa tahansa ilmoittaa, ettei halua osallistua tutkimukseen. Tässä mainitaan myös siitä, että vastaaja ymmärtää, ettei tutkimukseen osallistuminen tai osallistumatta jättäminen vaikuta hänen perheensä neuvolasta saamaan palveluun.

Tutkimushankkeessa tutkittavien nimettömyys ja tunnistamattomuus varmistettiin sillä, että aineistoista poistettiin tunnistetiedot litteroinnin yhteydessä. Esimerkiksi henkilöiden nimet, paikkakunnat ja tarkat tiedot työpaikoista ja koulutuksista poistettiin. Lisäksi aineisto käsiteltiin tässä tutkimuksessa niin, ettei

tutkittavien henkilöllisyyksiä tuoda esille eikä tutkittavien pariskuntien osapuolia vertailla toisiinsa esimerkiksi analyysissä. Kaikki tutkittavat pseudonymisoi- tiin eli jokaiselle tutkittavalle annettiin tietty koodi. Henkilötietoja ei voida siis yhdistää tiettyyn tutkittavaan ilman niin sanottua koodiavainta, jolla päästään käsiksi alkuperäiseen aineistoon. Pseudonymisointi on tehty kertaalleen hankkeen tasolla ja toistettu vielä uudelleen tässä tutkimuksessa. Tämä toteutettiin niin, että pareja ei voida yhdistää toisiinsa. Kaiken tämän avulla pyritään varmistamaan tunnistamattomuus.

Lisäksi koska aineistot on saatu hankkeelta valmiina, tutkijan eli minun suhteeni tutkittaviin jäi etäiseksi. Omalta osaltaan myös tämä edistää tutkittavien tunnistamattomuutta. Etäinen suhde edisti myös sitä, että tutkittavia käsiteltiin tasapuolisesti analyysivaiheessa (Silverman, 2020, 162). Eettisyyden varmistamiseksi analyysi- ja raportointivaiheessa kiinnitettiin erityistä huomiota myös tehtyihin sanavalintoihin. Creswellin (2009, 92) mukaan on tärkeää, ettei tutkimuksessa käytetä sellaista kieltä tai sanavalintoja, jotka olisivat puolueellisia esimerkiksi ihmisen iän, sukupuolen, vammaisuuden tai etnisen taustan vuoksi.

3 TULOKSET

3.1 Vanhempien odotukset ja toiveet vanhemmuuden työnjaosta eli vastuiden ja kotitöiden jakamisesta

Ensimmäisenä tavoitteenani oli selvittää millaisia odotuksia ja toiveita ensimmäistä lastaan odottavilla vanhemmilla on vanhemmuuden työnjaosta eli vastuiden ja kotitöiden jakamisesta.

3.1.1 Määrälliset tulokset vanhempien odotuksista ja toiveista

Vanhempien odotuksia ja toiveita heidän vanhemmuutensa työnjaosta eli vastuiden ja kotitöiden jakamisesta tarkasteltiin ensin koko otoksen tasolla kahden väittämän avulla. Molemmissa väittämissä käytettiin vastausasteikkona 6-portaista Likert-asteikkoa, jossa 0= ei pidä lainkaan paikkaansa ja 6=pitää täysin paikkaansa. Kuitenkin tuloksia tarkastellessa huomattiin, ettei jokaiselle portaalle tullut vastauksia. Muun muassa näiden tekijöiden vuoksi kategorioita yhdisteltiin tulosten tarkastelussa.

Ensimmäinen väittäminen oli ” Uskon, että kumppanini tulee leikkimään lapsen kanssa ja jättämään minulle ikävät työt.”. Suurin osa vastaajista (71.7 %) oli sitä mieltä, että tämä väittäminen ei pidä paikkaansa eli valitsi vastausvaihtoehdoista 0 tai 1. Voidaan siis todeta, että suurin osa vastaajista ei usko, että heidän kumppaninsa tulisi leikkimään lapsen kanssa jättäen vastaajalle ikävät työt. Vastausten jakauma esitellään tarkemmin taulukossa 4.

TAULUKKO 4. Odotusten jakauma koko otosta tarkastellessa (n = 60)

Vastausvaihtoehdot	n	%
0-1	43	71.7 %
2-3	13	21.7 %
4-6	4	6.6 %

Toinen väittämä oli ” Uskon, että kumppanini tulee olemaan valmis henkilökohtaisiin uhrauksiin auttaakseen lapsenhoidossa.”. Lähes kaikki vastaajista (93,4 %) valitsivat tämän toisen väittämän vastausvaihtoehdoista 4–6 eli he olivat sitä mieltä, että väittämä pitää vähintään melko hyvin paikkaansa. Suurin osa vastaajista oli siis sitä mieltä, että heidän kumppaninsa tulee olemaan valmis henkilökohtaisiin uhrauksiin auttaakseen lastenhoidossa. Vastausten tarkempi jakauma esitellään taulukossa 5.

TAULUKKO 5. Odotusten jakauma koko otosta tarkastellessa (n = 60)

Vastausvaihtoehdot	n	%
0-1	1	1.7 %
2-3	3	5 %
4-6	56	93.4 %

3.1.2 Laadulliset tulokset vanhempien odotuksista ja toiveista

Ensimmäistä lastaan odottavien vanhempien vanhemmuuden työnjakoa koskevia toiveita ja odotuksia kuvaavia tuloksia tarkastellaan analyysissä saatujen pääteemojen mukaisesti. Tarkastelua aloitetaan pääteemasta yleisesti vanhemmuuden työnjaon luonnetta koskevat toiveet ja odotukset.

Yleisesti tulevan yhteisvanhemmuuden työnjaon luonnetta koskevissa toiveissa ja odotuksissa tuotiin esiin tasa-arvoisen vanhemmuuden tärkeys. Vanhemmat kuvasivat toiveitaan yleisellä tasolla esimerkiksi seuraavanlaisesti:

...mä toivon et me paljon juteltais asioista ja oltais tasa-arvosii...mä niinkun toivon sitä että me oltais mahdollisimman jotenkin tasa-arvosia ja yhtä paljon läsnä...(Äiti26)

...Mä toivoisin et pysyis vaan mahdollisimman tasavertasena ja myöskin semmosena että...kaikki asiat ei oo toisen vastuulla...(Isä31)

Vanhemmat puhuivat tasa-arvoisesta ja tasavertaisesta vanhemmuudesta. Lisäksi puheissa tuotiin esiin toive tasapuolisuudesta ja jaetusta vanhemmuudesta. Toiveista ja odotuksista kertoessaan vanhemmat käyttivät myös paljon jaettua

vanhemmuutta kuvaavia ilmaisuja kuten yhteinen projekti, vanhemmuuden toteuttaminen yhdessä sekä yhteen hiileen puhaltaminen. Puheissa tuotiin esiin myös toive itsestä ja puolisosta tiiminä ja yhteisrintamana.

Seuraava tarkasteltava pääteema on vanhempainvapaiden jakautumista koskevat toiveet ja odotukset. Vanhempainvapaiden jakautumista koskevat toiveet ja odotukset koostuu kolmesta alateemasta: isä pitää vain isyysloman ja äiti muut vapaat, vanhempainvapaat jaetaan tasaisesti sekä molemmat pitävät vanhempainvapaita, mutta äiti ensin ja enemmän.

Vanhemmat, jotka toivoivat vanhempainvapaiden jakautuvan niin, että äiti pitää kaikki niin sanotut jaettavaksi tarkoitetut vanhempainvapaat ja isä vain 6 viikon isyysloman, kertoivat siitä muun muassa näin:

...alustavasti mä oon hakenu itselleni sen vanhempainvapaan kokonaisuudessaan mutta puhuin siitä että jos hän haluaa jäädä vanhempainvapaan aikana kotiin niin tottakai et se voidaan jakaa mutta lähtökohtaisesti mä aattelen et se on niin pieni aika että jos vaikka imettäminen onnistuu niin pidän hyvin epätodennäköisenä et sit pystyis palaa samaan aikaan töihin...lähtökohtaisesti toivon että oisin vanhempainvapaan, sit hoitovapaa ratkastas kumpi jäis hoitovapaalle ja sitte todennäköisesti mun mies pitää isyysvapaat siis ennen siinä kun lapsi täyttää sen 2 vuotta niin varmaan kaikki putkeen...(Äiti21)

...nyt mä oon äitiyslomalle, hän varmaan ottaa ne isyyslomat sitten kun kykenee ja luultavasti no alustavasti ollaan ajateltu että minä käytän sitten niitä muita vapaita että pidetään hänet niissä töissä missä tulee paremmat palkat muutenkin niin pysyy taloudellinen vakaus kotona, mutta voi olla että sieltä tuleekin jotain yllätyksiä tai itse haluaakin tehdä töitä niin hän voisi sitten käyttääkin niitä vapaita. (Äiti30)

No me ollaan ajateltu nii että (kumppani) pitää isyyslomat siinä sit ku vauva syntyy ni sen mitä pystyy pitäään mun kaa samaan aikaan ja sitten mä jään jonneki hamaan tulevaisuuteen asti sit vauvan kans kotiin ja sit me ollaan joskus haaveiltu siitä et jos mä aloitaisin sit opinnot taas ens syksynä et mä oisin vuoden vauvan kaa kotona ja että siinä vaiheessa sitte (kumppani) pystyis ehkä jäämään hetkeks, mutta voi olla että toi yritys on sellanen josta ei voi sitte ihan niin helposti jäädä kuitenkaan pois niin voi olla et se ei välttämättä sitä käytä mut se on sellanen haave mitä me ollaan vähän puhuttu et (kumppanikin) haluis jäädä ja sit ei tarvis laittaa lasta ihan niin pienenä päiväkotiin...(Äiti8)

Vanhemmat perustelivat toiveitaan ja odotuksiaan esimerkiksi taloudellisilla syillä sekä imetyksellä. Imetys nähtiin monissa vastauksissa osittaisena esteenä äitien nopealle töihin paluulle. Isien työssäkäynti nähtiin taas useiden vastausten mukaan kannattavampana ratkaisuna muun muassa paremman palkan tai yrittäjyyden vuoksi. Toisaalta haastateltavat äidit olivat kuitenkin avoimia myös isien vanhempainvapaiden pitämiselle, vaikka lähtökohtaisesti äiti haluaisikin pitää itse kaikki vanhempainvapaat. Jotkut äidit saattoivat pitää kaikki vanhempainvapaat myös isän työn luonteen vuoksi, sillä isä voi työskennellä kotoa käsin

ja näin osallistua esimerkiksi lastenhoitoon ja muiden arjen askareisiin. Osa isistä oli myös säästänyt lomapäiviä, jolloin he ovat kotona, mutta eivät pidä virallista vanhempainvapaata. Vanhempien välillä oli myös eroja siinä, haluavatko he pitää isyyssloman samaan aikaan äidin vapaiden kanssa. Pohdinnat vanhempainvapaista olivat vielä monilla odotusaikana osittain avoimia, joten suunnitelmissa oli joustoa.

Vanhemmat, jotka toivoivat ja odottivat vanhempainvapaiden jakautuvan suhteellisen tasaisesti, perustelivat tätä esimerkiksi sillä, että molemmat vanhemmat haluaisivat olla lapsen kanssa kotona. Vastauksissa tuli esille myös toive siitä, että lapsi saisi olla mahdollisimman pitkään kotona ennen päiväkodin aloitusta. Kaksi haastateltavaa kuvasivat toiveitaan näin:

...mä oon ajatellu et mä oisin kotona vuoden tai puoltosta, mutta se mitä mä itteeni tunnen nii mä luulen et sen jälkeen alkaa jo vähän ehkä seinät kaatuun päälle, et mä tartten sitä jotain muuta sit siihen siinä vaiheessa jo ja mun mies on ajatellut että hän vois olla kans sen vuoden tai puoltoista et joko silleen et tää meidän lapsi ehtis täyttää sen 2 vuotta vähintään ennen ku menee sitten tarhaan tai sitten vaihtoehtoisesti sitten hän on kolme, et kattoo sitte sen mut jaetaan paljon sitä et koska mä tiedän että musta ei olis olemaan sitä kolmea vuotta kotona ja mun mies taas on silleen et hän tosi mielellään olis jonkin aikaa nii jaetaan sitten se. (Äiti2)

No meillä ainakin silleen ajateltuna että tavallaan mahdollisimman pitkään haluttais silleen että lapsi olis ihan kotona, että sitte jommankumman vanhemman kanssa ja just ehkä tälleen että se ideaalitapaus meillä olis se, että ...äiti vois olla silleen ensimmäiset puoli vuotta tai 9 kuukautta tai jonkun verran aikaa, sitte taas mä voisin olla sitte tavallaan vaikka sinne kunnes lapsi on 2 vuotias, sinne asti hänen kanssaan sitte kotona ja tälleen että molemmat ... sais olla töissäkin sinä aikana...(Isä43)

Vastauksissa tuli esiin myös töissä olemisen tärkeys. Pitkään kotona oleminen yksin lapsen kanssa saattaa sopia joillekin vanhemmille, mutta toiset kaipaavat tietyn ajanjakson jälkeen paluuta töihin. Vaikka lapsen kanssa haluttiin olla kotona, kertoivat jotkin vanhemmat, ettei heistä olisi tähän moneksi vuodeksi.

Haastateltavat vanhemmat, jotka aikovat molemmat pitää vanhempainvapaata, mutta äiti pitää näitä ensin ja enemmän, kuvasivat toiveitaan ja odotuksiinsa esimerkiksi näin:

...mä jään ensin kotiin, äitiysloma tulee ensin ja sitten mä en tiedä miten niit virallisii, vanhempainraha, mikä se seuraava on, niin se loppuis joskus elokuun... ja mä en taas tänne (omaan) työhän voi palata kesken kauden nii on sovittu että mä oon sitten sitte jouluun saakka ainakin... jolloin sitten (kumppanin) olis mahdollista jäädä seuraavaks puoleks vuotta kotia...(Äiti6)

...mä otan siihen alkuun sen mitä siinä nyt oli...kolme viikkoa...ja sitten kumppani ottaa siitä ihan reippaasti mut sitte ajatus ois se että pystyttäis vähä vuorottelee että (kumppanikin) pääsis sinne työelämään takas tekeen niitä työjuttuja...(Isä59)

Myös tässä alateemassa vanhempainvapaiden jakoon vaikuttivat vanhempien työtilanteet omien henkilökohtaisten toiveiden lisäksi. Osa vanhemmista perusteli myös äidin kotiin jäämistä ensin sillä, että pieni vauva on aluksi enemmän kiinni äidissä esimerkiksi imetyksen vuoksi.

Kolmas pääteema on toiveet ja odotukset lastenhoidon jakautumisesta. Tämä teema on selkeästi yhteydessä vanhempien odotuksiin ja toiveisiin vanhemmuuden työnjaon luonteesta yleisesti sekä toisaalta vanhempainvapaiden jakautumisesta. Tämä näkyi esimerkiksi siinä, että ensimmäistä lastaan odottavien vanhempien toiveet ja odotukset lastenhoidon jakautumisesta olivat hyvin samankaltaisia, joten tässä ei muodostunut erillisiä toisistaan laajalti eroavia alateemoja. Toiveissa ja odotuksissa korostui vanhempien halu jakaa suhteellisen tasavertaisesti lastenhoitovastuuta arjessa:

...molemmat tekee kaikkea et oli kyse sitten syöttämisestä tai vaipanvaihdoista tai kylvystä, että kyllä mä kuvittelisin, että molemmat osallistuu kaikkeen. (Äiti4)

...olisi kiva jos vauva oppisi syömään myös pullosta jolloin voidaan myös sitä syöttövastuuta jakaa...(Äiti16)

...toivoisin että otettas molemmat vastuuta samalla tavalla vauvan hoidosta että ei menis niin, että kaatuis esimerkiksi pelkästään mun hoidettavaksi...(Äiti17)

Vaikka vastauksissa näkyi toive lastenhoidon tasaisesta jakautumisesta, kuului osasta läpi äitien huoli siitä, että vastuu kaikesta huolimatta kasautuisi heille. Tämä todellisuus näkyi myös isien vastauksissa. Esimerkiksi yksi isä kuvasi odotuksiaan seuraavanlaisesti:

...kyllä mä luulen, että kuitenkin päävastuu lapsesta on alkuvaiheessa varsinkin vielä (kumppanilla) että mä sitten autan missä voin...(Isä37)

Sama ajatus toistui muutamissa vastauksissa. Vaikka vanhemmat haluaisivat jakaa lastenhoitoa tasaisesti, erityisesti isät odottivat, että lastenhoitovastuu painottuu äidille lapsen ollessa vastasyntynyt. Tätä perusteltiin monissa vastauksissa juuri imetyksellä. Osa isistä puhui omasta osallistumisestaan juuri kump-

panin auttamisena sen sijaan, että he toimisivat arjessa tasavertaisena kasvattajana. Osa vanhemmista puolestaan kertoi myös haluavansa jakaa lastenhoitoa osa-alueiden mukaan. Eräät vanhemmat kuvasivat suunnitelmiaan näin:

...suunnitelmissa on se, että aloitetaan ainakin yritetään rintaruokinnalla niin siinä vaiheessa ja todennäköisesti johtaa siihen, että mä olen enemmän ruokahenkilö ja puoliso on enemmän vaipanvaihtohenkilö siinä vaiheessa... (Äiti15)

...sovittiin, että tää kylvettäminen on sit mun juttu et kun mä en pysty tietysti imettämään vaikka niin sitten se voi olla semmonen meidän, minun ja lapsen oma juttu... (Isä51)

Imetyksen merkitys nousi esille myös vanhempien suunnitellessa lastenhoidon jakautumista osa-alueiden mukaan. Äidit olivat tämän vuoksi automaattisesti lähes aina niin sanottuja ”ruokahenkilöitä” ja isät hoitivat muita lastenhoitoon liittyviä osa-alueita kuten kylvetystä ja vaipanvaihtoa. Tästä huolimatta, vaikka vanhemmilla olisikin toiveena jakaa lastenhoitoa osa-alueiden mukaan, näkivät vanhemmat myös tärkeänä sen, että molemmat oppivat tekemään samat asiat ja pystyvät olemaan kotona yksin vauvan kanssa.

Neljäs ja viimeinen pääteema on toiveet ja odotukset kotitöiden jakautumisesta. Tässä haastateltavilla oli kolme selkeästi erilaista linjaa, joten toiveet ja odotukset jakautuvat kolmeen alateemaan: vanhempainvapailla oleva (useimmiten äiti) tekee enemmän, kotityöt jakautuvat tasaisesti sekä isä tekee enemmän, koska äiti on enemmän kiinni lapsessa esimerkiksi imetyksen vuoksi. Nämä erilaiset alateemat ovat osittain yhteydessä edellä käsiteltyihin pääteemoihin. Esimerkiksi odotukset vanhempainvapaiden jaosta sekä lastenhoidosta vaikuttavat kotitöiden jakautumiseen. Tämä näkyi esimerkiksi siinä, että alateemoissa mainitaan vanhempainvapailla olevan suurempi vastuu kotitöistä sekä toisaalta äidin suurempi vastuu lastenhoidosta.

Kun vanhemmat toivoivat ja odottivat, että vanhempainvapailla oleva tekee enemmän, kuvasivat he sitä esimerkiksi seuraavanlaisesti:

...kun palaan itse töihin ja vaimo jää kotiin huolehtimaan lapsesta niin sitten kotityöt ehkä enemmän kasaantuu hänen harteille. (Isä57)

...luulen, että se menee sen mukaan kuka on vanhempainvapaalla... (Äiti3)

Haastateltavat puhuivat myös esimerkiksi kotona olevan suuremmasta roolista kotiaskareissa.

Vanhempien toivoessa kotitöiden jakautuvan tasaisesti lapsen syntymän jälkeen korostui toive siitä, ettei kotitöiden jako muuttuisi hirveästi jaosta ennen lasta. Vanhemmat kuvasivat toiveitaan ja odotuksiin muun muassa tällä tavoin:

...luulen, että nää muut vastuut tulee toteutua aika samanlailla miten nytkin on toteutunut, että mahdollisimman paljon tasaisesti, mutta sit on jotain mitkä on toisen erikoisalaa. (Äiti7)

...toivoisin, että mahdollisimman tasapuolisesti jakaantuis arjen askareet... (Isä49)

Näissä vanhempien toiveissa näkyi selkeästi myös toive tasa-arvoisesta kumppanuudesta tasa-arvoisen vanhemmuuden rinnalla. Monet vastaajista olivat tuoneet aiemmin haastattelussa ilmi, kuinka he jakavat nyt ennen lasta kotitöitä tasaisesti ja kuinka he haluaisivat tämän pysyvän samanlaisena lapsen syntymän jälkeen.

Kolmannessa alateemassa korostuu puolestaan imetyksen merkitys osittaisena kotitöiden tekemisen esteenä. Eräs äiti kuvasi toiveitaan ja odotuksiaan siitä, että isä tekee enemmän kotitöitä, sillä äiti on enemmän kiinni lapsessa, tällä tavoin:

...riippuu varmaan siitä, että kuinka kiinni ite on vaikka vauvassa että jos mä aattelin imettää niin jos se on sitten mitä neuvolassakin sanotaan, että voi mennä tunteja sitten siihen hommaan nii sitte on ite kiinni siinä ja kyl musta tuntuu, että mies ymmärtää sen, että sitte hänelle jää jotkut muut jutut, tiskit tai imuroinnit tai sellaiset, että kaikkee ei pysty hoitaa... (Äiti19)

Samansuuntaiset toiveet ja odotukset tulivat julki monen vanhemman haastattelussa. Sekä isät että äidit tiedostivat imetyksen vaativuuden ja perustelevat sillä kotitöiden kasaantumista isälle. Imetyksen lisäksi haastateltavat perustelivat kotitöiden jakoa yleisesti sillä, kuinka äiti saattaa hoitaa vastasyntynyttä enemmän ja kuinka pieni vauva on syntymän jälkeen enemmän kiinni äidissä. Äideillä on näin kädet täynnä lastenhoidossa eikä niin paljon aikaa kotitöille.

3.2 Naisten ja miesten erilaiset toiveet ja odotukset vanhemmuuden vastuiden ja kotitöiden jakamisesta

Toisena tavoitteenani oli saada selville, onko naisilla ja miehillä erilaisia toiveita ja odotuksia vanhemmuuden vastuiden ja kotitöiden jakamisesta.

3.2.1 Määrälliset tulokset naisten ja miesten odotusten ja toiveiden eroista

Tässä kohdin selvitettiin, onko naisten ja miesten välillä eroa työnjakoa kuvaavissa muuttujissa eli onko naisilla ja miehillä erilaisia odotuksia ja toiveita liittyen heidän vanhemmuutensa vastuiden ja kotitöiden jakamiseen. Tulokset osoittivat, että naisten ja miesten välillä ei ollut tilastollisesti merkitsevää eroa ($U = 347.5$, $p = .111$, $\eta^2 = 0.038$) heidän odotuksissaan siitä, tuleeko heidän puolisonsa leikkimään lapsen kanssa ja jättämään vastaajalle ikävät työt. Muuttujan mediaanit olivat sekä miehillä että naisilla samat ($md = 2.00$). Molemmissa sukupuolissa enemmistö oli siis sitä mieltä, että tarkasteltu väittämä ei pidä paikkaansa.

Tulosten mukaan naisten ja miesten välillä ei myöskään ollut tilastollisesti merkitsevää eroa ($U = 412.5$, $p = .553$, $\eta^2 = 0.005$) vanhempien odotuksissa siitä, tuleeko heidän kumppaninsa olemaan valmis henkilökohtaisiin uhrauksiin auttaakseen lapsenhoidossa. Naiset olivat hieman enemmän sitä mieltä, että väittämä pitää täysin paikkaansa ($md = 7.00$) kuin miehet ($md = 6.00$). Tämä ei ollut kuitenkaan tilastollisesti merkitsevää. Näin ollen voidaan tulosten perusteella todeta, ettei sukupuolten välillä ollut tilastollisesti merkitsevää eroa vanhemmuuden vastuiden ja kotitöiden jakamista koskevissa odotuksissa ja toiveissa kummankaan tarkastellun väittämän kohdalla.

3.2.2 Laadulliset tulokset naisten ja miesten odotusten ja toiveiden eroista

Naisten ja miesten vanhemmuuden vastuiden ja kotitöiden jakamista koskevien odotusten ja toiveiden eroavaisuuksia tarkastellaan analyysin pääteemojen sisällöllisten eroavaisuuksien mukaisesti. Suurimmilta osin myös naisten ja miesten haastatteluiden vastaukset olivat hyvin yhteneviä. Vanhempien toiveissa ja odotuksissa koskien yleisesti vanhemmuuden työnjaon luonnetta sekä kotitöitä ei

havaittu eroavaisuuksia. Vanhempainvapaiden kohdalla todettiin, että jotkut isät eivät olleet niin varmoja vapaita koskevista suunnitelmista kuin äidit. Tämä näkyi esimerkiksi seuraavan tyyppisissä toteamuksissa:

Vanhempainvapaat on vielä vähän auki, siis itse haluaisin olla kans kotona jossain välis vähän pidempään, mut pitää kattoo koska se on niin kun taloudellisesti myöskin mahdollista. (Isä31)

Todennäköisesti ens vuoden puolella nii katsotaan, että miltä tilanne näyttää, sitte sen perusteella jaetaan ne vanhempainvapaat. (Isä46)

Syynä tähän epävarmuuteen isät mainitsivat esimerkiksi erilaiset työtilanteet ja epävarmuuden tulevaisuuden tilanteesta. Suurin osa äideistä puolestaan tiesi jo hyvin tarkasti miten vanhempainvapaat tullaan jakamaan lapsen synnyttyä eivätkä he puhuneet, että suunnitelmat olisivat vielä auki. Toisaalta haastatteluista kävi myös ilmi, etteivät kaikki pariskunnat olleet tarkasti keskustelleen vanhempainvapaiden jaosta, vaikka heillä oli tätä koskevia toiveita ja odotuksia. Tämä näkyi esimerkiksi siinä, kuinka eräs isä puhui oletuksestaan siitä, että äiti jää kotiin.

Lisäksi osa haastateltavista isistä korosti vanhempainvapaiden kohdalla sitä, kuinka myös he haluaisivat olla kotona lapsen kanssa:

...kyl mä oon itekki sen ajatellu niin, että ...sitten kun on mahdollisuus olla sen lapsen kanssa ja hyvinkin ainutlaatuinen asia niin ... haluu olla pidemmänkin aikaa siinä sitten ... lapsen kanssa kotona. (Isä44)

...mä haluaisin kovinkin olla lapsen kanssa sillein myös silloin kun hän on vielä ... vauvaiässä, että tavallaan ... molemmat pääsis kokemaan sen (vauvan kanssa kotona olemisen) tasapuolisesti... (Isä43)

Isät puhuivat esimerkiksi siitä, kuinka tärkeää heille olisi päästä kokemaan juuri vauvan kanssa kotona oleminen. Äitien vapailla olo kotona lapsen kanssa taas nähtiin automaationa eikä äitien niin sanotusti tarvinnut tuoda esille, että he haluavat olla kotona lapsen kanssa. Sukupuolten väliset erot tulivat hieman esiin myös vanhempien toiveissa ja odotuksissa lastenhoidon jakautumisesta. Osa haastatelluista äideistä ilmaisi, kuinka he toivoisivat puolisoiden osallistuvan lastenhoitoon. Eräs äiti kertoi toiveistaan seuraavanlaisesti:

...mä toivoisin, että... mun mies osallistuis yhtä lailla tähän kaikkeen ... mä haluan kanssa mennä ja tehdä ihan sillä tavalla, että mies jää hoitaan lasta kotiin. (Äiti14)

Suurella osalla äideistä nousikin tärkeäksi juuri tasapuolisuus vanhemmuudessa. Äidit eivät halunneet, että kaikki lastenhoito olisi vain heidän harteillaan. Pelko tästä kuitenkin välittyi osasta haastatteluista. Isien haastatteluissa ei puolestaan näkynyt erityisiä toiveita puolisoitten osallistumisesta, sillä äidin osallistuminen lastenhoitoon nähtiin taas automaattisena oletuksena.

4 POHDINTA

4.1 Tulosten tarkastelu ja johtopäätökset

Tutkimuksen tavoitteena oli selvittää millaisia odotuksia ja toiveita esikoistaan odottavilla vanhemmilla on liittyen vanhemmuuden työnjaon eli vastuiden ja kotitöiden jakamiseen. Lisäksi haluttiin kartoittaa onko naisten ja miesten toiveissa ja odotuksissa eroja. Näitä tarkasteltiin sekä määrällisesti että laadullisesti. Tulosten perusteella voidaan todeta, että kaikki tutkittavat vanhemmat toivoivat ja odottivat tasa-arvoista vanhemmuuden työnjakoa. Siinä miten nämä toiveet ja odotukset kullekin isälle ja äidille arjessa työnjaollisesti näyttäytyivät oli kuitenkin joitain eroja.

4.1.1 Odotukset ja toiveet tasa-arvoisesta vanhemmuudesta

Sekä laadullisten että määrällisten tulosten mukaan odottavat vanhemmat odottivat ja toivoivat vanhemmuuden työnjaon olevan tasa-arvoista. Molemmat aineistot maalasivat siis hyvin samanlaisen kuvan todellisuudesta. Kyselylomakkeen tulosten mukaan selkeästi suurin osa tutkittavista uskoi, että heidän kumppaninsa tulee olemaan valmis henkilökohtaisiin uhrauksiin auttaakseen lastenhoidossa eikä kumppani tule vain leikkimään lapsen kanssa jättäen ikävät työt toiselle vanhemmalle. Sekä isät että äidit olivat tätä mieltä ja uskoivat kumppaninsa tulevan olemaan tasavertainen vanhempi. Miesten ja naisten vastauksissa ei ollut siis tilastollisesti eroa.

Vanhemmat kertoivat myös haastatteluissa samansuuntaisia asioita. Tutkittavat korostivat, kuinka he toivovat, ettei kaikki olisi vain toisen vanhemman vastuulla ja lastenhoito jaettaisiin tasavertaisesti. Lastenhoitovastuun tasaisen jakamisen lisäksi jotkut vanhemmista nostivat esiin toiveita ja odotuksia myös kotitöiden ja vanhempainvapaiden tasaisesta jakamisesta. Puhuttiin esimerkiksi

siitä, miten erilaiset vastuut tullaan jakamaan 50–50 ja kuinka molemmat vanhemmat haluavat olla kotona lapsen kanssa. Osa vanhemmista toi täysin tasa-puolisen jakamisen lisäksi ilmi myös erilaisia tapoja toteuttaa vastuiden jakamista perustellen tätä esimerkiksi toisen vanhemman työssäkäynnillä. Vanhemmuuden toivottiin kuitenkin olevan yhteinen projekti, jossa sekä isä että äiti ovat yhtä suuressa roolissa. Tämä toive näkyy myös vanhemmuuskäytänteisiin liittyvissä kulttuurisissa odotuksissa (Eerola ym., 2021, 121). Nykypäivänä äiteihin kohdistuvien odotusten lisäksi myös isien odotetaan osallistuvan lapsen elämään heti syntymästä lähtien (Miller, 2017). Puhutaankin osallistuvasta ja välittävästä isyydestä (Lammi-Taskula, 2017) ”hyvän äidin” ihanteen rinnalla. Ei olekaan mitenkään yllättävää, että nämä kulttuuriset odotukset ja ihanteet vaikuttavat jo vanhemmuuteen siirtymän aikana ja tulevat näkyviksi vanhemprien toiveissa ja odotuksissa. Tämä tuo myös näkyväksi tutkimuksen taustalla vaikuttavan elämänkulkuteorian (Allen & Henderson, 2017, 166; 169–173) ja sen kuinka suuri merkitys kulttuurisilla odotuksilla ja ihanteilla on nykypäivän yhteiskunnassamme.

4.1.2 Huoli vanhemmuuden vastuun kasautumisesta äideille ja ”hyvän äidin” ihanne

Tasa-arvoisen vanhemmuuden toiveista huolimatta osalla haastateltavilla äideillä oli huolta siitä, että vastuu lapsesta kasaantuu heille. Joidenkin isien vastuissa näkyi puolestaan puhetta äidin auttamisesta lastenhoidossa eli äiti nähtiin ikään kuin ensisijaisena vanhempana isien puheissa. Tämä peilaa hyvin sitä, kuinka osallistuvan isyyden ihanteesta huolimatta, äiteihin kohdistuu edelleen hyvin perinteisiä kulttuurisia odotuksia (esim. Berg, 2008, 24). Niin sanottu ”hyvän äidin” ihanne lukee edelleen nykypäivänä sisälleen ajatuksen siitä, että äidin kuuluu omistautua lapsilleen ja perheelleen.

Äitien huoli vastuun kasautumisesta heille mukaillee myös Ascigilin ym. (2021, 589) tutkimuksen tuloksia, joiden mukaan synnyttäneet äidit odottivatkin tekemänsä kumppaniaan suuremman osan lastenhoidosta. Vanhemmat puhuivat myös tässä tutkimuksessa paljon siitä, kuinka pieni vauva on aluksi hyvin

kiinni äidissä. Tämä toistui lähes kaikissa haastatteluissa läpi eri teemojen. Tätä perusteltiin erityisesti imetyksellä ja lastenhoitovastuun jakamista koskevista odotuksissa äidit nähtiinkin lähes automaattisesti ”ruokahenkilöinä”. Lisäksi osa vanhemmista perusteli toiveita kotitöiden kasaantumisesta isälle juuri tällä vastasyntyneen ja äidin kiinteällä suhteella. Toisaalta osa vanhemmista oli sitä mieltä, että vanhempainvapaalla olevalla (useimmiten siis äidillä) on kotona ollessaan paremmin aikaa tehdä kotitöitä. Nämä odotukset ovat osittain yhteneviä monissa tutkimuksissa (esim. Yavorsky ym., 2015; Eerola ym., 2021; Waddell, 2021) todettujen pikkulapsiperheiden todellisen vanhemmuuden vastuiden jakautumisen kanssa. Vastuu erityisesti lastenhoidosta sekä kotitöistä onkin edelleen, aiemmista toiveista ja odotuksista huolimatta, suurimmaksi osaksi äitien harteilla (Yavorsky ym., 2015; Eerola ym., 2021; Waddell, 2021). Tutkittavien äitien huoli tästä ei ole siis millään tavoin aiheeton.

Toisaalta on hyvä huomioida, että äidit voivat myös omalla toiminnallaan rajata isää ulos vanhemmuuden vastuista. Mangelsdorf, Laxman ja Jessee (2011, 48) toivat esille, kuinka äidit voivat toimia niin sanottuina ”portinvartijoina”. Äidit siis saattavat asettaa rajoja sille, miten laajalti isät voivat osallistua. Huolimatta siis tasa-arvoisen vanhemmuuden toiveista, voivat äidit toimia, tietoisesti tai tiedostamatta, isien vanhemmuuden toteuttamisen esteinä.

4.1.3 Vanhempainvapaiden jako ja osallistuvan isyyden ihanne

Vanhemmat toivat haastatteluissa esille, kuinka äidit tulevat pitämään kaikki tai lähes kaikki vanhempainvapaat. Suuri osa vanhemmista mainitsi näihin toiveisiin ja odotuksiin yhtenä syynä taloudelliset tekijät. Vanhemman palkkatyöhön osallistuminen nähdäänkin tutkimusten mukaan (esim. Ishii-Kuntz & Coltrane, 1992) yhtenä tekijänä, joka vaikuttaa sopimukseen vanhemmuuden työnjaosta. Tässä tutkimuksessa monien isien palkka oli parempi tai työn luonne sellainen, että pitkän vanhempainvapaan pitämistä ei pidetty mahdollisena. Ei olekaan mitenkään tavatonta, että isien työvelvollisuuksilla perustellaan äitien suurempaa vastuunottoa esimerkiksi juuri lastenhoidosta (Eerola ym., 2021).

Taloudellisista tekijöistä huolimatta lähes kaikki isät aikoivat pitää isyyslomaa. Suurin osa isistä kertoi pitävänsä isyysloman heti lapsen synnyttyä yhtä aikaa äidin vapaiden kanssa. Tämä vastaa hyvin nykypäivän todellisuutta isyyslomien pitämisestä. Isyysloman pitäminen onkin nykyään yleinen normi (Lammi-Taskula, 2017).

Tutkimuksessa oli kuitenkin myös sellaisia isiä, jotka haluavat pitää isyysloman lisäksi myös muita vanhempainvapaita. Osa isistä nosti esille, kuinka heille on erityisen tärkeää päästä olemaan kotona lapsen kanssa tämän vielä ollessa pieni. Mielestäni tämän isien toiveen voidaan nähdä peilaavan nykypäivän osallistuvan ja välittävän isyyden ihannetta. Se sotii vastaan perinteistä perheiden sisäistä työnjakoa ja kertoo siitä, että nykypäivänä osa miehistä on valmiita omaksuman ”naisten alueen” toimia. Myös isien toiveet ja odotukset tasavertaisesta vanhemmuudesta ja lastenhoitovastuun tasapuolisesta jakautumisesta kertovat tästä.

4.2 Tutkimuksen arviointi ja rajoitukset

Tutkimuksen arvioinnissa tarkastellaan erityisesti tutkimuksen luotettavuuden toteutumista sekä rajoituksia. Luotettavuuden tarkastelu lukee sisäänsä esimerkiksi tutkimuksen validiteetin, reliabiliteetin, objektiivisuuden sekä yleistettävyyden tarkastelun. Näistä erityisesti validiteetti, eli se tutkitaanko sitä mitä on tarkoitus, ja reliabiliteetti, eli toistettavuus, ovat keskeisessä roolissa (Metsämuuronen, 2006, 64). Tulee kuitenkin huomioida, että nämä käsitteet liittyvät kiinteästi määrälliseen tutkimukseen eivätkä ne sovellu sellaisinaan laadullisen tutkimuksen luotettavuuden arviointiin (Aaltio & Puusa, 2020, 179).

Määrällisessä tutkimuksessa voidaan tarkastella esimerkiksi mittarin validiutta ja reliaabeliutta (Metsämuuronen, 2006, 64–65). Tässä tutkimuksessa määrällisessä osassa käytetty mittari perustui jo luotettavaksi todettuun Feinbergin, Brownin ja Kanin (2012) Coparenting Relationship Scale (CRS) mittariin, josta hyödynnettiin tulosten osalta vain kahta väittämää. On kuitenkin tärkeää pohtia,

onko tasa-arvoa kannattavassa maassa kuten Suomessa sosiaalisesti suotavaa vastata tarkasteltuihin väittämiin yleisen näkemyksen vastaisesti, vaikka tutkittavat vastasivat kysymyksiin itsenäisesti. Tämä on tärkeä nostaa esiin mittarin luotettavuutta tarkasteltaessa. Kahta väittämää tarkasteltiin erillisesti, sillä analyysivaiheessa todettiin, että väittämistä muodostetun keskiarvosummamuuttujan Cronbachin alfa oli liian matala eli valitut väittämät mittasivat samaa asiaa huonosti. Väittämien erillisellä tarkastelulla pyrittiin varmistamaan, että tutkitaan oikeasti sitä mitä on tarkoituskin eli pyrittiin säilyttämään mahdollisimman korkea validiteetti. Aineiston analyysit toistettiin myös lukuisia kertoja tulosten varmistamiseksi. Reliabiliteetin takaamiseksi menetelmävalinnat pyrittiin kirjoittamaan auki ja tutkittavien taustatiedot kerrottiin selkeästi.

Laadullisen tutkimusosan kannalta luotettavuus pyrittiin varmistamaan esimerkiksi koodausvaiheen toistolla analyysiprosessin aikana. Lisäksi analyysin aikana palattiin useasti alkuperäisiin litterointeihin. Tulosten raportointivaiheessa esitettiin puolestaan suoria aineistolainauksia tehtyjen päätelmien validisoimiseksi. Koko tutkimuksen teon ajan luotettavuuteen vaikuttavat myös tutkijan perehtyminen aiheeseen sekä aiemmat käsitykset siitä (Aaltio & Puusa, 2020, 182). On tärkeää myös huomioida, että tämän tyyppisessä tutkimuksessa on käytännössä mahdotonta saavuttaa täydellistä objektiivisuutta. Tutkija voi kuitenkin pyrkiä siihen tiedostamalla omat oletuksensa aiheesta. (Aaltio & Puusa, 2020, 178–179.) Pyrinkin refleктоimaan omia käsityksiäni ja aiheeseen liittyviä arvojani koko tutkimusprosessin ajan sekä erottamaan omat näkemykseni saaduista tuloksista.

Tutkittavia oli 30:tä pariskuntaa, joten tutkimuksen otoskoko oli suhteellisen pieni. Tämän vuoksi tuloksista ei voida tehdä laajoja yleistyksiä koskemaan esimerkiksi kaikkia suomalaisia esikoistaan odottavia vanhempia. Tätä ei kuitenkaan kannata pitää tutkimuksen rajoituksena, sillä tavoitteena oli yleistettävän tiedon sijaan kartoittaa millaisia odotuksia ja toiveita tulevilla vanhemmillä voi olla. On huomioitava kuitenkin myös, että kaikki tutkittavat olivat heteroparis-kuntia ja pääasiallisesti hyvin koulutettuja. Tutkimuksen ulkopuolelle rajautui-

vat siis kaikki ydinperheestä poikkeavat perhemuodot ja matalamman koulutustason omaavat yksilöt. Emme siis tämän tutkimuksen pohjalta voi tehdä minäänlaisia päätelmiä esimerkiksi samaa sukupuolta olevien vanhempien odotuksista ja toiveista.

4.3 Jatkotutkimusehdotukset

Koska tutkimus on toteutettu osana tutkimushanketta, jossa tutkitaan samoja henkilöitä pidemmän aikaa, voidaan tulevaisuudessa vertailla kuinka tutkittavien odotukset ja toiveet vanhemmuuden vastuiden jakamisesta tulivat toteutumaan. Olisikin kiinnostavaa nähdä, toteutuivatko äitien ja isien toiveet jotenkin eri tavoin ja toisaalta onko käytännön vastuiden jakautumisessa jotain sellaista mitä ei osattu toiveissa ja odotuksissa ennakoida. Tämän tutkimuksen tulokset hyödyttävät siis suoraan jatkotutkimuksia, joita samasta tutkittavien joukosta tullaan tekemään.

Maailmalla on saatu ristiriitaisia tuloksia koronan vaikutuksista perheiden työnjakoon. Joissain maissa korona muutti työnjakoa tasa-arvoisemmaksi ja joissain pandemialla oli taas päinvastainen vaikutus. (esim. Carlson, Petts & Pepin, 2022; Jessen ym., 2021.) Olisikin siis kiinnostavaa verrata onko perheiden työnjakoa koskevissa odotuksissa ja toiveissa tapahtunut samantyyppistä liikehdintää. Vaikuttiko pandemia ylipäättään odotuksiin ja toiveisiin ja toisaalta muuttiko se niitä tässä tutkimuksessa tasa-arvoisemmiksi? Tulevaisuudessa voitaisiinkin siis tutkia koronapandemian vaikutuksia vanhempien työnjakoa koskeviin toiveisiin ja odotuksiin sekä verrata ajanjakson tuloksia sekä ennen pandemiaa että nyt pandemian rauhoittumisen jälkeen saatuihin tuloksiin. Lisäksi olisi mielenkiintoista tutkia sitä, onko vuoden 2022 vanhempainvapaaudistuksella jonkinlaisia vaikutuksia vanhempien odotuksiin ja toiveisiin. Tämän tutkimuksen aineisto on kerätty pari vuotta ennen uudistuksen voimaantuloa, joten tulevaisuudessa voitaisiin esimerkiksi verrata tämän tutkimuksen tuloksia tuoreeseen aineistoon.

Äitien ja isien odotukset ja toiveet tulevat vaikuttamaan siihen, millaiseksi heidän yhteisvanhemmuussuhteensa lopulta muotoutuu siirryttäessä parista lapsiperheeksi sekä siihen, miten tyytyväisiä vanhemmat ovat lapsen syntymän jälkeiseen todelliseen vastuiden jakoon (Feinberg, 2003; Mangelsdorf, Laxman & Jessee, 2011). Ascigil ym. (2021, 592) ovat todenneet, että olisi hyödyllistä auttaa pariskuntia asettamaan odotuksia yhdessä, jotta välttyttäisiin odotusten rikkoutumisen negatiivisilta vaikutuksilta. Tutkimusten (esim. Newkirk ym., 2017) mukaan onkin todettu, että pariskunnat voivat huonosti silloin kun isät tekevät vähemmän kuin äidit odottivat eli niin sanotusti rikkovat äitien odotukset. Olisikin siis tarpeen, että sen lisäksi, että vanhemmat itsenäisesti pohtivat vastuiden jakoa koskevia toiveitaan ja odotuksiaan, isät ja äidit keskustelisivat näistä myös yhdessä ennen lapsen syntymää. Olisikin kiinnostavaa tulevaisuudessa tutkia, onko näissä vanhempien yhdessä asettamissa toiveissa ja odotuksissa jonkinlaisia eroja vanhempien henkilökohtaisiin toiveisiin ja odotuksiin.

4.4 Käytännön sovellukset

Vanhemmuuteen siirtymä ja muutos parista perheeksi on hyvin merkittävä asia monen ihmisen elämässä. Tässä tutkimuksessa selvitettiin esikoistaan odottavien vanhempien odotuksia ja toiveita vanhemmuuden työnjaon eli vastuiden ja kotitöiden jakamisesta. Vanhempien toiveet ja odotukset voidaan kiteyttää toiveeseen tasa-arvoisesta työn- ja vastuiden jaosta. Näistä toiveista huolimatta äidit ovat huolissaan vastuiden kasautumisesta heille. Odotuksissa ja toiveissa näkyi selkeää pyrkimystä kohti hyvän äidin ja osallistuvan isän ihanteita kuitenkin niin, että vanhemmat voivat pitää kiinni omista henkilökohtaisista toiveistaan.

Löydetyt tulokset voivat olla hyödyksi sekä odottajien ja lapsiperheiden kanssa työskenteleville että esikoistaan odottaville vanhemmille. Esimerkiksi neuvolatyöntekijät voivat käyttää saatuja tuloksia hyödyksi keskustellessaan esikoistaan odottavien pariskuntien kanssa vanhemmuuden vastuiden jakamisesta.

Lisäksi vanhemmat itse voivat tulosten avulla nähdä uudenlaisia tapoja jakaa erilaisia vanhemmuuteen kuuluvia vastuita sekä vanhempainvapaita. On myös tärkeää, että vanhemmat tietävät, ettei ole yhtä oikeaa tapaa jakaa vanhemmuuden vastuita ja kotitöitä. Sekä isien että äitien tulee saada toteuttaa vanhemmuutta omalla tavallaan.

LÄHTEET

- Aaltio, I. & Puusa, A. (2020). Mitä laadullisen tutkimuksen arvioinnissa tulisi ottaa huomioon? Teoksessa A. Puusa & P. Juuti (toim.) Laadullisen tutkimuksen näkökulmat ja menetelmät. Helsinki: Gaudeamus, 177-188.
- Allen, K. & Henderson A. C. (2017). Family theories. Foundations and application. YK: Wiley.
- Ascigil, E., Edelstein, R. S., Wardecker, B. M., & Chopik, W. J. (2021). Division of baby care in heterosexual and lesbian parents: Expectations versus reality. *Journal of Marriage and Family*, 83(2), 584-594.
- Berg, K. (2008). Äitiys kulttuurisina odotuksina. Väestötutkimuslaitoksen julkaisusarja D 48/2008. Väitöskirja. Helsinki: Väestöliitto.
- Braun, V. & Clarke, V. (2006). Using thematic analysis in psychology. *Qualitative Research in Psychology*, 3(2), 77-101.
- Carlson, D.L., Petts, R.J. & Pepin, J.R. (2022). Changes in US Parents' Domestic Labor During the Early Days of the COVID-19 Pandemic. *Sociol Inq*, 92, 1217-1244.
- Cotter, D., Hermmsen, J. M. & Vanneman, R. (2011). The end of the gender revolution? Gender role attitudes from 1977 to 2008. *American Journal of Sociology*, 117, 259-289.
- Cowan, C.P. (1988). Working with men becoming fathers: The impact of a couples group intervention. Teoksessa P. Bronstein & C.P. Cowan (toim.) *Fatherhood today: Men's changing role in the family*. New York: John Wiley & Sons, 276-298.
- Creswell, J. W. (2009). *Research design: Qualitative, quantitative & mixed methods approaches*. 3rd edition. Los Angeles: Sage.
- Creswell, J. W. & Creswell, J. D. (2018). *Research design: Qualitative, quantitative & mixed methods approaches*. 5th edition. International student edition. Los Angeles: Sage.

- Cunha, V., & Atalaia, S. (2019). The gender(ed) division of labour in Europe: Patterns of practices in 18 EU countries. *Sociologia (Lisbon, Portugal)*, 90, 113-137.
- Duncan, S. (2011). Personal life, pragmatism and bricolage. *Sociological Research Online*, 16(4), 129-40.
- Eerola, P., Närvi, J., Terävä, J., & Repo, K. (2021). Negotiating parenting practices: the arguments and justifications of Finnish couples. *Families, Relationships and Societies*, 10(1), 119-135.
- Elovainio, M., Tiuraniemi, K., Jormanainen, V. & Partonen, T. (2020). Koronatautiepidemia: arkirutiinien ja liikunnan muutokset. Tutkimuksesta tiiviisti 16/2020. Helsinki: Terveyden ja hyvinvoinnin laitos.
- England, P. (2010). The gender revolution uneven and stalled. *Gender & Society*, 24, 149-166.
- Evertsson, L. & Nyman, C. (2009). If not negotiation, then what? Gender equality and the organization of everyday life in Swedish couples. *Interpersona*, 3(Supplement 1), 33-59.
- Eydal, G.B., Gisslasson, I.V., Rostgaard, T., Brandth, B., Duvander, A.Z. & Lammi-Taskula, J. (2015). Trends in parental leave in the Nordic countries: has the forward march of gender equality halted? *Community, Work & Family*, 18(2), 167-181.
- Feinberg, M. (2003). The internal structure and ecological context of coparenting: A framework for research and intervention. *Parenting* 3(2), 95-131.
- Feinberg, M., Brown, L. & Kan, M. (2012). A multi-domain self-report measure of coparenting. *Parenting, Science and Practice*, 12(1), 1-21.
- Feinberg, M. & Sakuma, K-L. (2011). Coparenting interventions for expecting parents. Teoksessa J.P. McHale & K.M. Lindahl (toim.) *Coparenting: A conceptual and clinical examination of family systems*. American Psychological Association, 171-190.

- Fox, B. (2009). *When couples become parents: The creation of gender in the transition to parenthood*. University of Toronto Press.
- Heikkinen, H., Huttunen, R., Niglas, K. & Tynjälä, P. (2005). Kartta kasvatustieteen maastosta. *Kasvatus: Suomen Kasvatustieteellinen Aikakauskirja* 36 (5), 340–354.
- Hurmerinta, L. & Nummela, N. (2020). Monimenetelmätutkimus. Teoksessa A. Puusa & P. Juuti (toim.) *Laadullisen tutkimuksen näkökulmat ja menetelmät*. Helsinki: Gaudeamus, 308–317.
- Ishii-Kuntz, M. & Coltrane, S. (1992). Predicting the sharing of household labor: Are parenting and housework distinct? *Sociological Perspectives*, 35(4), 629–647.
- Jessen, J., Spiess, C. K., Waights, S. & Wrohlich, K. (2021). *Sharing the caring? The gender division of care work during the COVID-19 pandemic in Germany*. IDEAS Working Paper Series from RePEc.
- Kuula, A. (2006). *Tutkimusetiikka: Aineistojen hankinta, käyttö ja säilytys*. Tampere: Vastapaino.
- Lammi-Taskula, J. (2017). Fathers on leave alone in Finland: negotiations and lived experiences. Teoksessa M. O'Brien & K. Wall (toim.) *Comparative perspectives on work-life balance and gender equality: Fathers on leave alone*. Lontoo: Springer. 89-106.
- Lupton, D. (2000). 'A love/hate relationship': The ideals and experiences of first-time mothers. *Australian and New Zealand Journal of Sociology*, 36(1), 50-63.
- MacDermid, S.M., Huston, T.L. & McHale, S.M. (1990). Changes in marriage associated with the transition to parenthood: Individual differences as a function of sex-role attitudes and changes in the division of household labor. *Journal of Marriage and Family*, 52, 475-486.
- Mangelsdorf, S.C., Laxman D.J. & Jessee, A. (2011). Coparenting in two-parent nuclear families. Teoksessa J.P. McHale & K.M. Lindahl (toim.) *Coparenting: A conceptual and clinical examination of family systems*. American Psychological Association, 39-59.

- Mannino, C.A. & Deutsch, F.M. (2007). Changing the division of household labor: a negotiated process between partners. *Sex Roles*, 56, 309-324.
- McHale, J.P. & Irace, K. (2011). Coparenting in diverse family systems. Teoksessa J.P. McHale & K.M. Lindahl (toim.) Coparenting: A conceptual and clinical examination of family systems. American Psychological Association, 15-37.
- McHale, J.P., Lauretti, A., Talbot, J. & Pouquette, C. (2002). Retrospect and prospect in the psychological study of coparenting and family group process. Teoksessa J.P. McHale & W.S. Grolnick (toim.) Retrospect and prospect in the psychological study of families. Hillsdale, Nj: Erlbaum, 127-165.
- McHale, J. P. & Lindahl, K. M. (2011). Coparenting: A conceptual and clinical examination of family systems. American Psychological Association.
- McHale, J.P. & Lindahl, K.M. (2011). Introduction: What is coparenting? Teoksessa J.P. McHale & K.M. Lindahl (toim.) Coparenting: A conceptual and clinical examination of family systems. American Psychological Association, 3-12.
- Metsämuuronen, J. (2006). Tutkimuksen tekemisen perusteet ihmistieteissä: Opiskelijalaitos (2. laitos, 3. uud. p.). Helsinki: International Methelp.
- Miller, T. (2017). Making sense of parenthood: Caring, gender and family lives. Cambridge: Cambridge University Press.
- Newkirk, K., Perry-Jenkins, M., & Sayer, A. G. (2017). Division of household and childcare labor and relationship conflict among low -income new parents. *Sex Roles*, 76(5-6), 319-333.
- Nunnally, J. & Bernstein, I. H. (1994). *Psychometric Theory*. (3. ed.). New York: McGraw-Hill.
- Patterson, C.J. & Farr, R.H. (2011). Coparenting among lesbian and gay couples. Teoksessa J.P. McHale & K.M. Lindahl (toim.) Coparenting: A conceptual and clinical examination of family systems. American Psychological Association, 127-146.

- Pruett, M.K. & Donsky, T. (2011). Coparenting after divorce: Paving pathways for parental cooperation, conflict resolution, and redefined family roles. Teoksessa J.P. McHale & K.M. Lindahl (toim.) Coparenting: A conceptual and clinical examination of family systems. American Psychological Association, 231–250.
- Puusa, A. (2020). Haastattelutyypit ja niiden metodiset ominaisuudet. Teoksessa A. Puusa & P. Juuti (toim.) Laadullisen tutkimuksen näkökulmat ja menetelmät. Helsinki: Gaudeamus, 103–117.
- Puusa, A. & Juuti, P. (2020). Laadullisen tutkimuksen näkökulmat ja menetelmät. Helsinki: Gaudeamus.
- Raley, S., Bianchi, S.M. & Wang, W. (2012). When do fathers care? Mothers' economic contribution and fathers' involvement in child care. *American Journal of Sociology*, 117, 1422-1459.
- Ranta, E., Rita, H. & Kouki, J. (2005). *Biometria. Tilastotiedettä ekologeille*. 9. painos. Helsinki: Yliopistopaino.
- Ranta, M., Böök, M. L., Paloniemi, S., & Rönkä, A. (2022). "Equally, but in our own way" : First-time parents' prenatal expectations of coparenting. *Journal of Family Studies*, <https://doi.org/10.1080/13229400.2021.2023609>.
- Ruoppila, I. (2014). Elämäkulun teoria perhetutkimuksessa. Teoksessa R. Jallinoja, H. Hurme & K. Jokinen (toim.) Perhetutkimuksen suuntauksia. Helsinki: Gaudeamus, 99–122.
- Schreier, M. (2014). Qualitative content analysis. Teoksessa U. Flick (toim.) *The SAGE handbook of qualitative data analysis*. Los Angeles: SAGE, 170-183.
- Seppänen-Järvelä, R., Åkerblad, L. & Haapakoski, K. (2019). Monimenetelmällisen tutkimuksen integroivat strategiat. *Yhteiskuntapolitiikka*, 84(3), 332–339.
- Shafer, K., Scheibling C. & Milkie, M.A. (2020). The Division of domestic labor before and during the COVID-19 pandemic in Canada: Stagnation versus shifts in fathers' contributions. *Canadian Review of Sociology* 57, 523–549.

- Silverman, D. (2020). *Interpreting qualitative data* (6th edition.). Thousand Oaks, CA: SAGE.
- Sosiaali- ja terveystieteiden ministeriö. (2022). Perhevapaaudistus astuu voimaan elokuussa 2022. Viitattu 2.3.2022. <https://stm.fi/-/perhevapaaudistus-astuu-voimaan-elokuussa-2022>.
- Tiittula, L. & Ruusuvuori, J. (2005). Johdanto. Teoksessa J. Ruusuvuori & L. Tiittula (toim.) *Haastattelu: tutkimus, tilanteet ja vuorovaikutus*. Tampere: Vastapaino, 9–21.
- Tuomi, J. & Sarajärvi, A. (2018). *Laadullinen tutkimus ja sisällönanalyysi* (Uudistettu laitos.). Helsinki: Tammi.
- Vincent, C., & Ball, S. J. (2006). *Childcare, choice and class practices: Middle-class parents and their children*. London; New York: Routledge.
- Waddell, N., Overall, N. C., Chang, V. T. & Hammond, M. D. (2021). Gendered division of labor during a nationwide COVID-19 lockdown: Implications for relationship problems and satisfaction. *Journal of Social and Personal Relationships*, 38(6), 1759-1781.
- Yavorsky, J. E., Dush, C. M. K., & Schoppe-Sullivan, S. (2015). The production of inequality: The gender division of labor across the transition to parenthood. *Journal of Marriage and Family*, 77(3), 662-679.
- Yoshida, A. (2012). Dads who do diapers: Factors affecting care of young children by fathers. *Journal of Family Issues*, 33, 451-477.